صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

مباحثات

بروز منگل 11 مارچ 1997

(بمطابق یکم ذیقعد 1418 ہجری)

جلد 4 شمارہ 1

سرکاری رپورٹ

مندرجات صفحہ

1۔ تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ 1

2۔ حلف وفاداری رکنیت 2

3۔ مسند نشینوں کی نامزدگی 3

4۔ درخواستوں کے بارے میں کمیٹی کی تشکیل 4

5۔ قرارداد 12

6۔ سپیکر کی جانب سے اعلانات 58

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز منگل مورخہ 11 مارچ 1997ء بمطابق یکم ذیقعد 1417ھ صبح دس بجکر بتیس منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، ہدایت اللہ چمکنی مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرجيم۔بسم اللّٰه الرحمن الرحيم

اِنَّآ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَآ اَرٰىكَ اللّٰهُ ط وَلَا تَكُنْ لِّلْخَآئِنِيْنَ خَصِيْمًا۔ وَّاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ ط اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا۔ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِيْنَ يَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَهُمْ ط اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا اَثِيْمًا ہ يَّسْتَخْفُوْنَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُوْنَ مِنَ اللّٰهِ وَ هُوَ مَعَهُمْ اِذْ يُبَيِّتُوْنَ مَا لَا يَرْضٰى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُوْنَ مُحِيْطًا۔ هٰٓاَنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ جٰدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ہ فَمَنْ يُّجَادِلُ اللّٰهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ہ اَمْ مَّنْ يَّكُوْنُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا۔

صَدَقَ اللّٰهُ الْعَظِيْمُ۔

(ترجمہ) مونږه دا کتاب تاته په حق رالیږلے دے چه کومه حق خبره خدائے تاته ښودلے ده هغه مطابق ته دخلقو ترمینځه فیصلےاوکړے او دخیانت کرو ملګرتیا مه کوه او د خدائے نه بخنه اوغواړه بیشکه هغه ښبو نکے او مهربانه دے او ځوک چه د خپلوځانونو سره هم خیانت کوی ته د هغوی د طرف نه جهګړه مه کوه۔بے شکه خیانت ګر ګناهګار کسان دَ خدائے خوښ نه وی۔ دا کسان خپل ګناهونه د خلقو نه خو پټولے شی خو د خدائے نه نے پټولے نه شی، خدائے خوهر وخت هم دویسره وی چه دوی د شپے په پټه د هغه د مرضنی خلاف مشورے کوی او خدائے دَ دوی په ټولو عملونو احاطه کړے ده۔ په دے دنیا کښ خو تاسو د دوی د طرف نه جهګړه اوکړه، خو د قیامت په ورځ به ورله د خدائے په مخکښے څوک جهګړه کوی او آخر هلته به څوک دَ دوی وکالت کوی ہ صَدَقَ اللّٰهُ الْعَظِيْمُ۔

حاجی عبدالرحمان خان، سپیکر صیب، پوائنٹ آف آرډر باندے خه خبره کوم---

حلف وفاداری رکنیت

Mr. Speaker: Abdur Rehman Khan, after the oath please as no business can be conducted before the oath is taken. Please take your seat. Mr. Walter Siraj, please stand in front of your seat to take oath.

(اس مرحلے پر معزز رکن نے رکنیت کا حلف اُٹھایا۔)

Mr. Speaker: Now the Hon'ble Member to please sign the Roll of Members, the register placed in front of the Secretary.

(معزز رکن نے حاضری رجسٹر پر دستخط ثبت کئے۔)

(تالیاں)

جناب سپیکر، یو سیکنډ، چه خه دا پینل آف چیئرمین Announce کړم، دَ هغے نه پس به عبدالرحمان خان هم خبره اوکړی او تاسو به هم اوکړنی۔

جناب فرید خان طوفان، خه په پوائنټ آف آرډر خبره نه کول غوارمه۔ خه والټر سراج صاحب چه اوس نے اُوتھ واغستو او دستخط ئے اوکړلو، هغوی د اسمبلئی د ممبرشپ ضابطه پوره کړه، ته مبارکباد ورکول غوارمه او دغه خبره ورته کول غوارمه چه دوی به په دے اسمبلئی کښ خمونږ دَ عوامی نیشنل پارټی د منشور او دَ پروګرام مطابق په پاکستان کښ د ټولو مذهبونو او ټولو عقیدو او هغوی ته حاصل بنیادی حقوق او د اقلیتونو په حیثیت کښ هیڅ فرق او تمیز نه کوی او مونږه دلته دا واضح کول او دا خبره کول غوارو او دا تسلی ورکول غوارو چه څنګه دَ پاکستان بانی، محمد علی

جناح صاحب دا خبره کړے ده چه په پاکستان کښ یو شهری هم دَ مذهب او ژبے په لحاظ سره په یو بل باندے امتیازنه لری او په هغوی کښ فرق نشته، اوس په پاکستان کښ هندو او مسلمان په یو بل باندے برتری نه لری، خه هغوی ته تسلی ورکوم چه دَ دے حکومت پالیسی به هم دَ اقلیتو په سلسله کښ دغه شان وی او دَ اقلیتونو دَ حقوقو به تحفظ کیږی۔ خه هغوی ته یو خل بیا مبارکباد ورکول غواړمه۔

جناب والٹر سراج۔ محترم سپیکر صاحب! میں آپ کو، ڈپٹی سپیکر، وزیر اعلیٰ مہتاب احمد خان عباسی، اپنی لیڈر بیگم نسیم ولی خان صاحبہ، تمام اراکین اسمبلی، اسمبلی کے سیکرٹری اور تمام ملازمین کو خوش آمدید کہتا ہوں اور سب کو مبارکباد دیتا ہوں، چونکہ ہمارا حلف جو ہے، وہ آج ہوا ہے، اسلئے میں آپ سب کو مبارکباد دیتا ہوں۔ شکریہ۔

جناب عاشق رضا سواتی۔ پوائنټ آف آرډر۔ جناب سپیکرصاحب! صرف یو منټ، یوه خبره کول غواړمه جی او په پوائنټ آف آرډر خبره نه کوم۔ گزشتہ دنوں بلوچستان میں زلزلہ اور اس کے بعد خانیوال میں المناک ----------

جناب سپیکر: یو منټ، تاسو ته خبره کوم-------

جناب عاشق رضا سواتی: خه یو Request کومه۔

مسند نشینوں کی نامزدگی

جناب سپیکر: خه تاسو ته پوائنټ آف آرډر باندے ټائم درکوم۔ صرف دَ پینل آف چیئرمین لسټ Announce کړم نو هغے نه پس تاسو ته ټائم درکوم۔

In pursuance of sub rule (1) of Rule 14 of the Provinical Assembly of the North West Frontier Province, Procedure and Conduct of Business Rules, 1988, I hereby nominate the

following Members, in order of priority, to form a Panel of Chairmen for the current session:-

(1) Arbab Muhammad Ayub Jan, MPA;

(2) Mr. Ahmad Hassan Khan, MPA;

(3) Mr. Ali Afzal Khan Jadoon, MPA;

(4) Arbab Muhammad Zahir Khan, MPA.

درخواستوں کے بارے میں کمیٹی کی تشکیل

Mr. Speaker: In pursuance of Rule 116 of the Provinical Assembly of the North West Frontier Province, Procedure and Conduct of Business Rule, 1988, I hereby constitue a Committee on Petition consisting of the following Members under the Chairmanship of Haji Muhammad Adeel, Deputy Speaker:-

(1) Arbab Muhammad Ayub Jan, MPA;

(2) Mr. Yousaf Ayub Khan, MPA;

(3) Mr. Saranzeb Khan, MPA;

(4) Mr. Pir Muhammad Khan, MPA;

(5) Arbab Saif-ur- Rehman Khan, MPA, and

(6) Mr. Najmuddin Khan, MPA.

جناب جان محمد خٹک، خما خیال دے جی، دا ما تاسو ته مخکښې هم وئیلی وو، خما دا خبره ډیره Important ده، چه پکار هم دا ده چه ------

جناب سپیکر: هغوی مخکښې پاسیدلے وو، ټائم ټولو ته ملاویږی، ولے تلوار کوئے۔ دننه خبره خو دننه وی، په هاؤس کښ دوی مخکښې پاسیدل نو هغوی ته یو دو منټه ورکول پکاری دی۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکرصاحب! خه خپله خبره هم ډیره ضروری گنړمه، دَ اُوړو یو ډیر زیات بحران پیدا شوے دے، ډیره سخته ناکامی ده، په 504 روپئی بورئی اُوړه وو او مِلونو والا__ خه په دے نه پوهیږم چه دَ غَلے کمے دے که څه قصه بوده ده، خمونږه په علاقه کښ په 670 روپئی بورئی په بلیک باندے اُوړه خرڅیږی۔ خه چه خبره خلاصه کړم جناب سپیکرصاحبؒ، نو پیر صابر شاه صاحب او که وزیر اعلیٰ وی، نو هغوی دِ جواب راکړی، که بل یو وی نو هغه دے جواب راکړی۔ ما خبره نه ده خلاصه کړے او تاسو راته خبره کوئی۔ ټهیک ده، اُووائی۔

سید محمد صابر شاه: روميے دے دُعا اُوشی دَ هغے خلقو دَ پاره، څنګه چه دے هاؤس ته مخکښې دا شے پیش شوے دے، په دے زلزله کښ خمونږ خلق مړه دی، دَ ټرین په حادثه کښ خلق مړه دی، نو روميے دِ دَ هغوی دَ پاره خما په خیال دُعا اُوشی، دَ هغے نه بعد نورے خبرے څنګه چه Proceding! کیږی جی۔

(اس مرحلے پر مرحومین کے ایصال ثواب کیلئے دعائے مغفرت پڑھی گئی)

جناب سپیکر: عبدالرحمان خان، یو Request مے کولو تاسو تا-----

جناب والٹر سراج: یہ چونکہ Prayer ہو رہی تھی، میں مولانا صاحب سے درخواست کروں گا کہ خانیوال شانتی نگر میں جو مسیحیوں پر تشدد ہوا ہے، ان کیلئے بھی دعائے خیر کریں۔

جناب سپیکر: سب کیلئے دعا ہوگئی ہے، بس خدا ان کیلئے------

جناب والٹر سراج، بیچ میں یہ ان کا ذکر خیر نہیں ہوا ہے۔

جناب سپیکر، اپنے مذاہب کے مطابق سب کو اللہ تعالیٰ بخشے جی۔

جناب والٹر سراج، صوبائی اسمبلی کے ارکان جو ہیں، وہ میرے ساتھ شامل ہوں کہ جن لوگوں نے ان پر ظلم کیا ہے، اللہ تعالیٰ ان کو سزا دے اور جو لوگ بچ گئے ہیں، اللہ تعالیٰ ان کی مدد اور رہنمائی فرمائے۔

جناب سپیکر، آمین۔

جناب محمد شعیب، اسلامی نکتۂ نظر سے غیرمسلموں کیلئے مسلمان کی دعا جائز نہیں۔

جناب سپیکر، په دے ډبیټ کښې به نه پریوځو، مونږ خو دا وایو چه دَ خپلے عقیدے مطابق دِ خدائے اوبخښي بس چه دَ چا څه خپله عقیده وی- یو Request به کومه چه یو ممبر خبره کوی جی نو هغه لږه اورئی، مهربانی کوئی چه هغه څه خبره کوی --------

حاجی عبدالرحمان خان، څه دَ جان محمد نه په معذرت سره دغه خبره کوم، دَ اُوړو بحران دے حد ته راغلے دے چه تاسو اُوس څه کسان واستوئی، دُکانونو ته په قطار کښے دوه دوه او درے درے سوه خلق ولاړ دی، جامے پرے شلیگی، یو بد حال دے- گوره دغه خلقو سره مونږه وعدے کړی دی- نن مونږه دا خپلے وعدے ولے هیروو؟ څه په دِے نه پوهیږم، وزیر اعلیٰ صاحب ناست دے، چه څه وجه ده؟ ایډمنسټریشن درسره تعاون نه کوی؟ که ایډمنسټریشن درسره تعاون نه کوی نو مونږه تیار یو او راځو د دے میلونو گیراؤ کوو او که خاطر دَ چا کوئی نو دویشت یا دیرش میلونه دی، او یو طرف ته په زرگونو خلق دی، هغوی اُوړو پسے گرځی- څما خلق ما له کلی ته راغلل، ما ته نے اوونیل چه مونږه بیگا غتے ورژبے پخ کړے

دی، نو چه خمونږه دا حال دے نو خما په خیال چه د ټولو ممبرانو به دا حال وی۔ څه ستاسو په وساطت وزیر اعلیٰ صاحب ته وایم چه ډیر سخت قدم دِ واخلی او هر مل مالک چه دا کهاته کوی، که هغه په ټهیکه ورکړی وی او که په خپله ئے چلوی، نو ډیره اسمٰعیل خان جیل ته ئے درے درے میاشتو له واستوی۔ (تالیاں)

Mr. Speaker: Janab Honourable Chief Minister.

جناب مہتاب احمد خان (وزیر اعلیٰ)، مسٹر سپیکر! تھینک یو ویری مچ سر۔ جناب عبدالرحمان صاحب نے جو آٹے کی کمی کی شکایت کی ہے، میں اس بات سے اتفاق کرتا ہوں کہ واقعی چند دنوں سے سارے صوبے میں آٹے کی قلت پیدا کرنے کی کوشش کی جا رہی ہے۔ جناب سپیکر، میں اس بات کی وضاحت کرنا چاہتا ہوں کہ یہ کوئی ایک دم ہماری حکومت کے آنے سے کمی نہیں آئی ہے اور میں عبدالرحمان خان صاحب کو یہ یقین دلانا چاہتا ہوں کہ جو وعدے آپ نے لوگوں سے کئے ہیں، وہ وعدے ہم سب نے بھی کئے ہیں اور یہ قطعاً ہمارا مقصد نہیں ہو سکتا کہ ہم اپنے لوگوں کو بھول کر چند لوگوں کیلئے کوئی پالیسی بنائیں گے لیکن اصل صورتحال یہ ہے کہ یہ ہمیشہ کی طرح Lean period ہے، Wheat shortage ہے پورے ملک کے اندر، کیونکہ یہ جو ہمارے ملک کی پیداوار ہے، وہ اختتام کو پہنچ چکی ہے اور بدقسمتی سے جو ہماری Timely imports ہوتی ہیں، وہ اس سال جو نگران حکومت کو بروقت کرلینی چاہئے تھی، وہ بروقت نہ کرسکے، جس کی وجہ سے باہر سے درآمد شدہ گندم کافی دیر سے پہنچ رہی ہے، جس کی وجہ سے صوبہ کچھ مشکلات سے دوچار ہے۔ اس کے ساتھ ساتھ جناب سپیکر، ایک اور بھی حقیقت ہمیں دیکھنی ہے کہ ہمارے صوبے کے ذریعے آٹے کی سمگلنگ بھی ان دنوں خاصی زیادہ مقدار سے جاری ہے۔ جب ہمیں اقتدار میں آنے کا

موقع ملا' اس وقت صوبے بھر میں آٹے کی قیمت کافی زیادہ تھی اور ہم نے اس بات کو یقینی بنانے کیلئے کہ آٹے کی قیمتوں کو کم کیا جائے' فلور ملز ایسوسی ایشن سے مذاکرات کے ذریعے قیمتوں کو نیچے لانے کیلئے بات کی' انہوں نے اتفاق بھی کر لیا لیکن جونہی قیمتیں یہاں پر کم ہونا شروع ہوئیں تو سٹاکسٹ نے سٹاک ہولڈنگ شروع کر دی اور اس طرح اس کی سمگلنگ میں بھی اضافہ ہوگیا لیکن اس کے باوجود میں سمجھتا ہوں کہ صورتحال ہمارے قابو میں ہے۔ آٹے کی قلت بہت عارضی ہے۔ میں آپ کو یقین دلاتا ہوں کہ Within twenty four hours صورتحال میں تبدیلی آنا شروع ہو جائے گی کیونکہ ہمارے پاس جو سٹاک ہیں' وہ اس وقت کافی ہیں۔ ہم اپنے صوبے کی جو ضروریات ہیں آئندہ چند دنوں کیلئے وہ بھی پوری کرسکتے ہیں۔ اس کے ساتھ ساتھ جو ہمیں کوٹہ ملتا ہے' بیرونی جو Imported wheat ہے' اس کی بھی Transportation شروع ہوچکی ہے اور وہ صوبہ سرحد کے گوداموں میں پہنچنا شروع ہوگئی ہے۔ اس کے علاوہ جناب' میں اس بات سے اتفاق نہیں کرتا ہوں کہ ہم نے ماضی میں ہر جگہ سخت پابندیاں لگانے والی پالیسیاں اختیار کی ہیں۔ مجھے اس بات کا احساس ہے کہ یہ جو قیمتیں ہیں' انہیں نیچے لانے کیلئے ہم نے Efforts کی تھیں' وہ سردست مجھے کامیاب ہوتی نظر نہیں آ رہی ہیں کیونکہ جونہی آٹے کی قیمتیں کم ہوئیں' سٹاکرز نے آٹا چھپانا شروع کردیا اور اس کے ساتھ ساتھ سمگلنگ بھی Increase ہوگئی لیکن صوبہ پنجاب سے جو آٹا آتا ہے' اس کی کوالٹی نسبتاً بہتر ہوتی ہے' صارفین کے نقطہ نظر سے بھی اور ظاہر ہے کہ وہ جب یہاں آتا ہے تو Inter provincial barriers کی وجہ سے کچھ Extortion بھی Barriers پر ہوتی ہے اور Prices جو ہیں' وہ Up ہو رہی ہیں۔ میں نے اس سارے معاملے کو وزیر اعظم سے اور وزیر اعلیٰ پنجاب سے بھی Discuss کر لیا ہے اور انہوں نے بہت ہی مہربانی کی اور اس بات کا یقین دلایا' اور ان کے یہ الفاظ ہیں کہ "ہم صوبوں کے درمیان

کسی قسم کے Barriers پر یقین نہیں رکھتے ہیں" (تالیاں)

اور یہ ایسی پالیسی ہے جو ماضی میں ناکام ثابت ہوئی ہے۔ آج ہمارے جو سیکرٹری فوڈ اور سیکرٹری ایگریکلچر اور دوسرے جو افسران ہیں، ان کو لاہور میں میٹنگ کیلئے میں نے بھجوا دیا ہے اور مجھے یقین ہے کہ ہم یہ جو Barriers ہیں، یہ آج ختم کرنے میں کامیاب ہو جائیں گے۔ وہ صرف یہ Assurance مانگتے ہیں کہ سمگلنگ جو ہے، Excess نہ ہو جائے۔ کچھ ہماری Natural Shortcoming ضرور ہے، اسے ہم کنٹرول کرنے کی کوشش کریں گے لیکن جو فلور ملز ایسوی ایشن ہے، اسے بھی ہم نے اعتماد میں رکھا ہے۔ اگر ہم یہ پکڑ دھکڑ شروع کر دیں اور ان پر چھاپے مارنا شروع کر دیں، تو ایسی پالیسیاں ماضی میں بھی ناکام ہوئی ہیں اور اس کے ساتھ ساتھ مجھے ایک اور بات آپ سے کہنی ہے کہ جتنا بھی ہم کنٹرول سسٹم کے ساتھ کام کرتے ہیں، اتنا ہی اس کی ناجائز جو Openings ہیں، وہ شروع ہو جاتی ہیں، تو فلور ملز ایسوی ایشن کو ہم نے بلوایا اور ان کو Trust کی سی Situation create کرنے کیلئے میں نے Offer کی، میں نے انہیں کہا کہ یہ وقت ہمارا گزر جائے گا لیکن اس ایک مہینے کے بعد جب مقامی گندم کی ترسیل شروع ہو جائے گی تو پھر آپ کو پوچھنے والا بھی شاید کوئی نہ ہو لیکن آپ ہمارے ساتھ تعاون کریں۔ ہم چاہتے ہیں کہ ایک ایسا ماحول پیدا کیا جائے کہ ہر فرد اپنی ذمہ داری محسوس کرے اور انہوں نے ہمیں یقین دلایا ہے اور آٹے کی فراہمی کے بارے میں ہم نے پورا ان سے طے کرلیا ہے اور اگلے چوبیس گھنٹوں کے اندر صورتحال Improve ہو جائے گی۔ میں Personally اس کو Watch بھی کر رہا ہوں اور میں نے اپنے سیکرٹریٹ میں ایک آفیسر کو بھی Depute کیا ہے جو براہ راست شکایات وصول کر رہے ہیں اور ہم اس پر نظر رکھے ہوئے ہیں۔ مجھے احساس ہے اس بات کا بھی کہ کچھ لوگ جو اس بات کی کوشش کریں گے کہ اس صورتحال سے ناجائز فائدہ اُٹھایا

جائے اور وہ لوگوں کو Misguide کریں گے لیکن میں اپنے تمام معزز اراکین سے آپ کی وساطت سے یہ گزارش کروں گا کہ یہ جو صورتحال ہے، ہم پورے طور پر Repair کرنے کیلئے Method بھی استعمال کر رہے ہیں اور Assurance میری یہ ہے کہ اس کمی کو ہم پورا کریں گے اور جہاں جہاں شکایات ہوں گی، انہیں فوری Meet کرنے کیلئے ہم پوری Efforts کر رہے ہیں۔ ہماری کوشش ہوگی اور ہمیں کامیابی ہوگی لیکن میں آپ سے یہ گزارش کروں گا کہ آپ کو عوام کو اس بارے میں اور ہمیں بھی Guide کرنا ہے۔ عوام کا ایسی چیزوں سے اجتناب کروائیں، جیساکہ روڈز بلاک کر دینا یا Procession کرنا اور کچھ ایسے معاملات ہیں جنہیں ہمیں Share کرنا ہے، پوری قوم کو Share کرنا ہے، پورے صوبے کے لوگوں کو Share کرنا ہے لیکن میں آپ کو یہ یقین دلاتا ہوں کہ صورتحال کو ہم بہت Carefully watch کر رہے ہیں اور جو کمی ہے، انشاء اللہ اس کو بھی پورا کر رہے ہیں۔ پرائم منسٹر نے Personally اس بارے میں دلچسپی لی ہے اور انہوں نے حکومت پنجاب کو ہدایت کی ہے کہ ہماری ضروریات کو کسی بھی رکاوٹ کے بغیر ــــ اگر ہمیں پنجاب کی گورنمنٹ سے Assistance ملتی ہے تو وہاں سے بھی انشاء اللہ ملنی شروع ہو جائے گی۔ Thank you very much.

<u>جناب سپیکر</u>، جان محمد خٹک!

<u>جناب پیر محمد خان</u>، پوائنٹ آف آرڈر۔ جناب سپیکرصاحب! جان محمد خټک هم غالباً پریولیج پیش کوی او ترند خان هم، اگرچه دغه کښې به نه وي خو دوئی فرض کړه که پیش هُم کړی، خو چه تر سو پورے ستینډنګه کمیټی، پریولیج کمیټی یا نورے کمیټے نه وی یا کوم چه خصوصی کمیټی جوړے شو ــــے نه وی، نو تر هغے پورے خو دَ دے خبرو خما خیال دے، ځکه چه تاسو نے کمیټے تا ریفر کونی، چه هلته کمیټی نه وی نو بیا څه فائده نے

نشتہ۔

جناب سپیکر، پیر محمد خان، هغوی په پریولیج موشن نه، په پوائنټ آف آرډر باندے پاسیدلے وو او په پوائنټ آف آرډر باندے خبره کوی۔ تاسو یو منټ صبر اوکړئی۔

جناب پیر محمد خان، که تاسو دَ دے هاؤس نه اجازت واخلئی چه د کمیټو جوړولو اختیار تاسو ته درکړی، نور کله خو اکثر چئیر ته اختیار ورکړلے شوے دے----- (شور)

جناب سپیکر، یو منټ جی۔ پیر محمد خان چه کومه خبره اوکړه، هغوی دا وائی چه دکمیټو ضرورت به پیښیګی، کمیټئی نشته۔ He is talking about rule 193 of the Business Conduct Rules. هغه مطلب دا دے که هاؤس Permission ورکوی او هاؤس ریزولوشن پیش کړی Verbally او په Verbal ریزولوشن باندے تاسو سپیکر ته پاوَرز ورکونی، چه هغه دے کمیټیانے جوړے کړی، نو دَ هغوی مطلب صرف دا وو۔ اوس که هغه پاوَرز تاسو ورکونی نو هغوی به Verbally خپل Resolution پیش کړی۔

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر! اگر اجازت ہو تو Verbal ایک Resolution پیش کرتا ہوں۔ ہاؤس اگر اجازت دے تو ------

جناب پیر محمد خان، دا ریزولیوشن ما لیکلے دے جی، خه به نے پیش کړمه جی ---------

سید محمد صابر شاہ، آپ کے ساتھ چیمبر میں بیٹھ کر، کیونکہ ہم کوئی ایسی Un-natural چیز کی طرف نہیں جا رہے ہیں، Permission آپ کو کمیٹیز جو ہیں----

جناب سپیکر، دا ریزولیوشن چه دے، دا به دَ193 لاندے په هاؤس کښ به پیش

کیږی- سپیکر ته به Permission ورکونی چه کمیټیانے جوړے کړی Under rule 193- په هغے کښ دا دی که هاؤس دا غواړی چه الیکشن دے پرے اُوشی، هغه بیل پروسیجر دے او که هاؤس دا غواړی چه پاورز مونږه سپیکر له ورکوو، چه څنګه داسے همیشه شوی دی، نو بیا د یو ممبر Verbal resolution پیش کړی او هاؤس به نے منظور کړی-

سید محمد صابر شاہ، خه دغه ونیل غواړمه که په دے باندے مونږه خپلو کښ کینو او خبرے اوکړو نو الیکشن یا دے خبرو ته به مونږه لاړنه شو-----

جناب پیر محمد خان، په دے کښ به ډیر وخت اولګی---------

جناب سپیکر، الیکشن ته نه خو کنه جی، هغوی Verbal resolution پیش کوی-

قرارداد

جناب پیر محمد خان، په دے کښ به ډیر وخت اولګی او بل اجلاس خدائے خبر کله رازی، درے میاشتے پس رازی-

یہ صوبائی اسمبلی سفارش کرتی ہے اور سپیکر سرحد اسمبلی کو اختیار دیتی ہے کہ سٹینڈنگ کمیٹیاں جلد از جلد بنا کر اور خصوصی کمیٹیاں بنا کر تمام Pending کام سرسبز کرکے مکمل کئے جائیں جو کہ اس صوبے اور عوام کے مفاد میں ہیں اور جن خصوصی کمیٹیوں نے کام مکمل نہیں کیا ہے، ان کو کام کی تکمیل کیلئے مزید تین مہینے کا وقت دیا جائے-

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر! میں اس میں ایک رول (2) 193 کا مزید اضافہ کرنا چاہتا ہوں-

Under 193 (2) "the Speaker may, if so empowered by a Committee, appoint a Chairman for that committee", تو اس

ریزولیوشن میں میری Amendment یہ ہے کہ سپیکر کو یہ بھی اختیار دیا جائے کہ وہ کمیٹی کیلئے چیئرمین مقرر کریں۔ شکریہ۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the resolution moved by Mr. Pir Muhammad Khan, MPA, and the amendment moved by the Deputy Speaker, Haji MuhammadAdeel may be passed?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The resolution with the amendment is passed unanimously.

جناب جان محمد خٹک: مهرباني جي۔ تاسو به جي نن په اخباراتو کښې کتلي وي، دا کومه واقعه چه خما خاندان سره راپیښه شوې ده، او خه دَ دے ممبرانو صاحبانو مشکور یم، چه انفرادي طور هم ټولو ما سره چه چا اولیدم نو دَ همدردئي اظهار ئیے اوکړو، خه دَ هغوي ټولو شکریه ادا کوم۔ د هغه نه مخکښې جي خه یو Request به فرنټیر پوسټ ته کومه، هغه دا چه دوي غلط رپورټ پیش کړے دے، ما سره دا دَ اخبار کټنګ دے، او تاثر ئے دا ورکړے وو چه په دے کښ ایم پي اے موجود وو، او دا فائر چه شوے دے نو په ایم پي اے باندے شوے دے۔ نو خبره دا ده چه دَ ایم پي اے خبره نه ده جي، خه وایمه چه دا په عام سړي هم شوے وے نو خما خیال دے چه مونږ خو که په چا اوُشي نو د هغے متعلق هم خبره کوو، نو دوي دے مهرباني اوکړي چه دا تاثر دے نه ورکوي۔ Actual position دا دے جناب سپیکر صاحب، چه پرون نه هغه بله ورځ د شپے خوږنه دَ خاندان څه کسان تلل

حج ته، نو لس بجے په ائیرپورټ کښے نے هغوی See off کړل او بیا واپس تلل کلے ته۔ په هغه جیپ کښ خما خورنے وو، د هغه ټبر وو، دوه نیے بچی وو او یوه نے مور وه۔ او که تاسو خیال کړے وی نو همیشه د شپے دا مین جی ټی روډ چه کوم دے، مونږ همیشه دلته نه باره باره بجے ډنر نه پس روان شو نو مونږه کلی ته خان رسو، پینتالیس کلومیټر دے دَ دے خائے نه۔ زیات نه زیات Hardly دَ پینتالسں منټ یا دَ گھنټے لار ده، نو دغه خائے چه کوم دے نو دَ پېو نه چه مونږ مخکښے شو، دغه Dual carriage way چه دے نو دا مونږ ته یو داسے موقعه راکوی چه لانټ نه وی، بل څه نه وی، مونږه لازماً که ډرائیور ئے چلوی یا که نے پخپله چلوو نو په دے وجه باندے لږ هلته تیز خو چه مونږ ته لږ دا ټائم بچت شی او مونږ په وخت باندے کورته اورسو۔ په دغه شپه باندے دونی راتلل او هغه سره نوے گاډے وو او بقول خما د خورنے، خلیل عباس، چه چونکه ناوخته شو نو څه تقریباً ایک سو بیس، ایک سو تیس کلومیټر دننه تلمه، روډ کھلاؤ وو او که تاسو خیال اوکړئے نو دلته یو ریډیو سټیشن دے، دِ ے لفټ سائډ ته دَ پُل نه مخکښے، د دے نه دے طرف ته چه څنگه دَ لانټ په Reach کښ راغلل نو هلته کښ بیس، پچیس د ارمی نمونه وردی نے اچولے وه او یو افسر هم ورسره وو۔ بیا روستو چه د فائر دا مسئله اوشوه نو ما چه اوکتل نو دا افسر وو، د هغه نوم کرنل اسد الله بنگښ وو، یکدم چه څه رانزدے شومه نو دوی All of sudden راپاسیدل، نه لانټ وو، که تاسو خیال کړے وی نو دآ کسټم والا چه څوک اودرَوی یا پولیس والا که څوک اودروی نو چه دومره کسان وی، نو کم از کم لسو اتو کسانو سره بیټریانے وی او هغه

داسے داسے کوی۔ خو دوئی سره نه بیترې وه او نه څه نور څه وو۔ نو دوئی دا سوچ اوکړو چه یره دا هُم کیدے شی چه نن صبا هره ورځ په اخبارونو کښې راځی چه دَ پولیس وردئی کښې ملبوس یا دَ آرمی وردئی کښې ملبوس په لاره کښې خلق راپاسیدل او په هغے کښې ئے شوکه اوکړه، خو بهرحال هغه اووے چه په دے سوچ کښې دوئی ته رانزدے شومه نو ما بریک اووهلو او داسے بریک مے اووهلو چه دَ هغه ماشومه دَ دواړو سیټونو په منځ کښې هینډ بریک دَ پاسه لاړه او دَ هغه ښځه هم بالکل دے سیټ سره او ګما خور چه دَ هغه مور وه، هغه بالکل مخکښے راغله او دوی پرے هم په دغه وخت کښې پوره برسټ اوچلولو۔ جیپ دَ پولیس سره دے، پروُن ئے بوتلے دے۔ باقاعده دَ هغه نشاناتو تصاویر په اخبارونو کښې هم راغلی دی، برسټ ئے ځے اوچلولو او برسټ ئے په دے شکل اوچلولو چه که یو ګاډے که تښتی سپیکر صیب، یا اوتښتیدو نو دے چه لګی نو شا نه به لګی یا به شا نه شیشه ماتیګی یا به ستپنی لګی یا به څه بل څه لګی، دے بالکل د روستو، ما خپله د هغے، ما ونیل چونکه دا خبره به کوم نو خبره لګه صحیح پکار وی، د وروستو لائټ نه ډیره فټ فاصله کښې ړومبنئی ګولئی ده، بیا بله ده، بیا دَ دروازے په مډل کښې ده، بیا هغے سره ښکته ده۔ نو سپیکر صیب، بقول خما د خوری، که دا بریک ما تیز نه وے وهلے نودا یوه ګولئی چه په کومه د دے Hip اولګیدو چه Spinal Cord ته بالکل ډیر نزدے ده او دلته کښې دا Main Arteries هم دی بقول دَ ډاکټرانو خه په دے نه پوهیږم، هغه ونیلے ډیر خوش قسمته ئے چه که دا یو انچ نور نزدے شوے وے نو دا به مفلوج وه، نو بقول د هغه که دوئی مخکښے نه وے تلے نو دوی به څه په بل

پوائنټ باندې لګیدل۔ بحرحال دا خبره اوشوه، ما ته ئې په موبائیل باندې ټیلیفون اوکړو تقریباً ګیاره بجے او ما ته ئې اوونیل چه څه هسپتال ته واپس شوم، ما وے څه دغه دے، ونیل بس مور مے اولګیده، ما ته پته نشته خو بلا وینه ده او Bleeding کیږی او څه هغه هسپتال ته رسوم۔ څه دا نه شم کولے چه دلته Search کوم یا څه کوم۔ بهرحال ټهیک کار ئې کړے دے۔ څه تقریباً نیمه ګهنټه کښې هغے Spot ته راورسیدم۔ هم دغه فورس ولاړ وو، دا کرنل ولاړ وو۔ څه چه لرے ځائے نه راتاؤ شومه نو دوی دا خیال اوکړو چه یره دا هم، دَ څه په هغه انداز اودرولم لکه کوم ګاډے چه به دوی Search کول۔ څه راغلم او دننه Enter شوم او هغه سره اودریدم۔ خیر هغه سړی هم راغلل۔ څه خو ئې نه پیژندم، څه کرنیل ته لاړم، ما ورته اوونیل چه بهائی، ستاسو افسر څوک دے، هغه اوونیل دا لیفټننټ کرنل سعد الله بیګ) دے۔ څه ورغلم، ما ورته اوونیل کرنیل صاحب، دا تاسو دومره اندها دهند دغه بے سوچه بے سمجهه چه کوم کار اوکړو، دا خمونږه دغه دے او خما همشیره چه کومه ده، هغه پکښے زخمی ده، پته نشته چه د هغے به دے وخت کښې څه پوزیشن وی خو هسپتال کښې ده، خو څه تا ته راتاؤ شوم چه خیر دا په کوم اتهارټی باندے تاسو ــــ نو دے ما ته وائی چه "یہ جی ہماری ڈیوٹی ہے" نو ما ورته دا اووے چه قانون خو دا دے، دومره خو مونږ هم پوهیږو چه فرض کړه یو ګاډے تښتی، یو سمګلر دے نو بیا به هم هغه ته Chase کوے، هغه به خی هغه به اودروے، هغه ته به ته اشاره ورکوے یو ځل بیا درنه هغه مخکښے شو دویم ځل ته به Continue ساتے، بیا به ئې Chase کوی، په دریم ځل به ئې بیا دغه کوی۔ خمونږ ایډوکیټ جنرل

صاحب ناست دے او تاسو پخپله هم وکیل یئی، خمونږ Senior most وکیلان صاحبان هم ناست دی نو مونږ خو دَ اوریدو، مختلفو مقدماتو کښې چه کوم Hearing کیږی د هغے نه مونږ خبره کوو، چه په څلورم خل بیا داسے کیدے شی چه ته دَ هغه روستو ټانر اولے، ته به بیا هم سړے نه اولے او سپیکر صاحب، دے کښې خو یو بل سوال هم پیدا کیږی، هغه دا چه فرض که تاسو سره دَ بچو روان یئی او ستاسو د ډرائیور خیال نه وی یا ستاسو خیال نه وی او تاسو ته څوک اشاره اوکړی، فرض که خیال مو نه وی او بیا تاسو Chase کړی، تاسو به بالکل اودریګئی، ولے چه نه په هغے کښې د سمګلنګ ګډز دی، نه څه بل څه دی، نه بل څه دی، د هغه به صرف خیال نه وی نو بس بیا ما پے سوال کولو نو وئیل ئے چه "یہ ہماری ڈیوٹی ہے" خما خیال دے ما ورته دومره پورے اووئیل، ما وئے ډیر افسوس دے، پته نشه چه تا ته چا کمیشن درکړے دے۔ چونکه هغه وخت کښې ډیر اشتعال کښې ووم، دا پته نه لګیده چه خما همشیره به مړه وی که هغه به اوس په څه نوعیت کښې وی، د دے ما ته پته نه وه، نو ما ورته دومره پورے اووئے، ما وئے کم از کم دا تا ته چا کمیشن درکړے دے څکه چه په آرمی کښې خو پی ایم اے خو ډیر لوے جانچ پړتال کوی، خو ما وئے کرنیل صاحب، دا ما په غصه کښې هغه وخت کښې اووئے، چه ته یو پلټن کمان کوے، چه هغه ایک هزار، باره سو کسان وی، ته لفټیننټ کرنل ئے، ته به یو کمان کوے او نن ستا په Jurisdiction کښې چوبیس، پچیس کسان دی، ته دَ دوی ضابطه نه شی راوستے او اندها دهند فائرنګ کوئی۔ نو دغه واقعه وه او بیا د هغے نه پس څه هسپتال ته راغلم او سپیکر صاحب، څه خو وایم چه هر یو ممبر خدائے دِ

ورته خیر پیښ کړی، خو Voluntarily __ دَ دے Casualty حالات څه وو، خو مجبوراً ما د باره بجو نه واخله تر چه بجو پورے هلته کله په بنچ ناست، کله په کرسئی ناست، کله ایکسرے ته بوزه، بلا Bleeding شوے وو، اته، نهه بیګه مو ورته وینه ورکړه، بهرحال د خدائے فضل دے، هغه اوس Stable ده، خو ما هلته داسے حالات اولیدل چه څه به دا وایم په دے فلور آف دی هاؤس، چه دا جونئیر ډاکټرز، چه د چا هم ډیوټی وی که هاؤس جاب والا دے او که جونئیر ډاکټر دے، ډیره ښه ډیوټی کوی، که پیرا میډیکس دے، ډیره ښه ډیوټی کوی که نرسنګ سټاف دے، ټول ډیره ښه ډیوټی کوی خو یو بل شے مے اولیدو سپیکرصاحب خمونږ سینئر متعلقه سرجن چه کوم دی، هغه شپے سره یا هفتے سره، دَ پاره چنار نه یو داسے ښځه راغله چه د هغے بالکل دا Lungs puncture شوی وو، هغے ته د فوری آپریشن ضرورت وو، خمونږ جونیئر ډاکټر په ټیلی فون باندے سرجن ته وائی او سرجن ورته Instructions ورکوی چه دا دا کار داسے اوکړه، سرجن صاحب به نو بجے راځی یا دس بجے به راځی دَ سحر، دا یو عجیبه واقعه مے اولیده، ایمرجنسی ته چه څوک ځی نو هغه خو ایمرجنسی وی کنه جی، نو دا مے هم اولیده، نو ما هغه جونیئر ډاکټرانو ته اوونے چه دا څه دی، هغوی اوونے جی مونږ څه نه شو وئیلے، هغه لوئی خلق دی او مونږ څه نه شو وئیلے دَ هغوی خپل اختیار دے او خپل یو پروګرام نے دے، نو څه دَ چیف منسټرصاحب په خدمت کښ، چیف منسٹر صاحب، میں آپ کی خدمت میں، شاید آپ نے محسوس کیا ہوگا یہ بات جو میں نے کی ہے لیکن صرف یہ کہ یہ Casualty کے جو حالات ہیں، میں نے کہہ دیا کہ جونیئر ڈاکٹرز،

نرسنگ اور پیرا میڈیکل سٹاف بالکل صحیح ڈیوٹی انجام دے رہے ہیں لیکن اگر کوئی مر بھی رہا ہو تو ٹیلیفون پر سرجن سے پوچھتے ہیں کہ کیا کیا جائے؛ اور میں نے وہاں پر جو ان کی حالت دیکھی، وہ عورت مر رہی تھی اور پھر بھی سرجن صاحب نے اپنے جونیئر ڈاکٹر کو یہ Instructions دیں کہ فلاں فلاں کام کریں، تو اب پتہ نہیں ہے کہ اس کو پھر شفٹ کیا گیا، وہ اس وقت Expire ہوگئی یا Expire نہیں ہوئی، یہ پتہ نہیں لیکن میں کم از کم چیف منسٹر صاحب کے نوٹس میں یہ بات ضرور لاؤنگا کہ آپ اس کا ــــ اور میں اپنے آنریبل ممبرز سے بھی Request کروں گا کہ خدا آپ کو کبھی یہ دن نہ دکھائے لیکن Voluntarily آپ وہاں ایک رات جاگ کرگزاریں اور دیکھیں کہ ہمارے ہسپتالوں میں کیا ہو رہا ہے؛ اور نمبر دو یہ کہ جو لائف سیونگ ڈرگز ہیں، ان کے متعلق میں نے پوچھا تو انہوں نے کہا کہ ہمارے پاس بہت زیادہ Shortage ہے۔ میں بھی ہیلتھ منسٹر رہ چکا ہوں، ہمارے پاس اگر بجٹ کم بھی ہوتا اور میڈیسن اگر نہ بھی ہوتی تو ایمرجنسی ٹریٹمنٹ کیلئے جو ڈرگز ہیں، یہ قانون ہے، وہ ہر ہسپتال میں ہونی چاہئیں۔

نو سپیکرصاحب، ما عرض دا کولو، داځکه بیا هغه خبرے ته راځم چه خه نه پوهیږم چه په دے ملک کښې مارشل لاء ده او که په دے ملک کښې جمهوریت دے؟ که دَ فوځیانو دا شوق کیږی چه مارشل لائی کار دے، عوامو سره کوی نو هغه خو یو سپریم پاوَر دے، راځی دی او مونږ به د دے ځائے نه خو او خه به په دے فلور آف دی هاؤس نه جنرل کرامت ته Request اوکړم چه For God sake مونږ دَ دے وردنی، مخصوص دَ آرمی کومه وردی چه ده، کوم خمونږ دَ ملک حفاظت کوی، مونږ دَ دے احترام کوؤ، مونږ دے کښې څه وینو خو خه دَ ته دَ دے فلور نه اپیل کوم چه داسے قسم، دا نا پوهه افسران چه کوم دے، کوم چه تا نارکاټیکس ته Depute کړی دی، مهربانی

اوکړه دا قسم افسران ته د دے خانے نه لری کړه او خه حکومت نه هُم دغه خواست کوم چه خمونږ حکومت دا وائی، کرپشن، کرپشن، خه به دے حکومت ته دا اووانیم چه که په پولیس کښ کرپټ دے او که په بیوروکریټ کښ کرپټ دے او که په نورخه کښ کرپټ دے، دا کرپټ خلق لرے کړنی- ښه ښه گریجویټ زلمی دلته شته، چه یو کرپشن کوی هغه لری کړنی او دا خوانان مخکښے راولنی، بالکل به درته دا کار کوی- نو خه د دے فلور نه جنرل جهانگیر کرامت ته دا Request کومه چه مونږ دَ دے وردنی احترام کوو، مونږ خفه کیږو دا کوم واقعات چه شوی دی نو عام خبره دا ده چه فوخیانو دا کار اوکړو- خه دَ دَ په نوټس کښ دَ دے فلور نه دا راوستل غواړم چه کم از کم دَ دے آرمی بے عزتی به نه مونږ کووَ او نه داسے خلق آرمی ته دغه کوه چه هغه د آرمی___ ولے چه خمونږ په ___ چه خه خما دوستان وو، کوم حلقه کښ چه خه چا پیژندم نو هغوی به فوخیانو ته کنځل کول- مونږ دا نه غواړو ولے چه د یو سړی په وجه باندے چه فوخ بدنامیږی نو خما په خیال دا به د دوی د ایډمنیسټریشن قصور وی- د دے د پاره مونږ به دا Request کوو او دا به خه چیف منسټر ته وائم چه دا Explain کړی چه په دے ملک کښ دا دوه قانونه ولے چلیږی؟ نو مهربانی دِ اوکړی چه په دے باندے___ دا خما صورتحال وو جی، دا خه Request کوم چه دا تاسو پریولیج کمیټے ته حواله کړنی-

ارباب محمد ایوب جان: جناب---------

جناب سپیکر: جان محمد خان! تاسو په پوائنټ آف آرډر پاسیدلے ونی، تاسو داسے کار اوکړنی، خپل پریولیج موشن موَو کړنی، بیا به هغه اوکتے شی

چه په آرډر کښې دے که نه دے، چه پریولیج جوړیږی او که نه جوړیږی؟ بیا به پرے خبره کوؤ۔

جناب پیر محمد خان، جناب سپیکر صاحب! دَ رول 203 لاندے موشن په شکل کښې خو دوی پیش کولے شی۔ تاسو نے دَ هاؤس په اجازت کمیټے ته لیږلے شئی۔

جناب سپیکر، پیر محمد خان! لا خو نه کمیټے جوړے شوے دی، نمبر ایک او دویمه خبره دا ده چه، بله دا خبره ده ------

جناب پیر محمد خان، دا خو آسانه ده، یو کمیټے کښې به راشی، خو شاه صاحب ته دَ سره رولز نه دی معلوم۔ دوی ته دا پته نشته چه کمیټے جوړول په اسمبلئی باندے لازم دی او که نه دی؟

جناب سپیکر، عرض کوم جی، سپیکر ته دا اختیار شته چه هغه Immediatly په هغے باندے، چه ډیره Urgency وی نو هغه Matter، پریولیج موشن هم په هغه ورخ واخلی۔ هغوی پاسیدلے وو او په پوائنټ آف آرډر باندے نے خبره اوکړه۔ هغوی که دا غواړی، پریولیج موشن به داخل کړی نو بیا به کتے شی که په آرډر کښې وی او که نه، پریولیج جوړیږی یا که نه جوړیږی؟ نو دَ هغے نه پس به هغه کیږی۔ ایوب جان خان!

ارباب محمد ایوب جان، خه ستاسو ډیر زیات مشکوریم چه تاسو ما ته موقع راکړه چه خه ښه خبرے اوکړم۔ دا جان محمد خان چه کومے خبرے اوکړے، خه د دے پوره پوره حمایت کوم۔ خما پرون تقریباً خلور گهنټے د جان محمد خان دَ Nephew سره لیډی ریډنگ هسپتال کښې تیرے شوے وے او هلته ما هغه جیپ هم اوکتو او بیا خه مشکور یم دَ لوکل پولیس آفیسر لکه آئی جی، ډی آئی جی او دا ټول هلته

راغلل، خو خبره جناب سپیکر صاحب، دا ده چه موټر، هغه لینډ کروزر مونږ ته ولو هلته اوکتو نو دَ سائډ نه په دے باندے یو برسټ چلیدلے دے او څنګه چه جان محمد خان او ونیل دَ روستو نه ئه دے لګیدلے، دا دَ سائډ نه په یو برسټ لګیدلے دے او دا دَ اللّٰه تعالٰی ډیره لویه مهربانی ده چه دے کښې څوک مړه نه شو او دلته (ANF) اینټی نارکارټیکس فورس، دَ معین قریشی په وخت کښې دا یو فورس جوړ شوے وو مسټر سپیکر صاحب، چه دوی په Anti Norcotics Activities کښې به د هغوی مخ نیوه کوله۔ اوس جناب عالی، سوال دا پیدا کیږی چه دا اینټی نارکارټیکس فورس څه شے دے؟ دا ډائریکټ فوج نه خلق راغلی دی او هغوی دا Activities کوی، دَ دے Drug trafficking مخ نیوه کوی۔ اوس جناب سپیکر صاحب، کسټم یا پولیس، دَ دوی خو پوره پوره ټریننګ شوے وی چه How to deal with the people خو دا کوم اینټی نارکاټیکس فورس چه جوړ شوے دے، دوی ته دا پته نشته ده، دوی خو خما پوره یقین دے، چه هغه بله ورځ چه په پیجارو باندے کومے ډزے شوی دی، داسے شوی دی لکه یو پاکستانی فوجی چه د هندوستان هندو نیولے وی، یعنی داسے بے دریغه ئے اولی چه ــــ دَ جان محمد خان یو Nephew مخکښے پیجارو چلولو، بل Nephew ئے هم هغه پسے روان وو، تقریباً څه بیس، پچیس ګز فاصله وه، نو وروستو نه چه ډزے کوی نو پکارده چه هغه موټر هم لګیدلے وے خو اینټی نارکاټیکس فورس چه کوم دے، مونږ دا اپیل کوو یا قرارداد دے هاؤس کښې پیش کوو چه یا خو دا دِ Withdraw شی، ځکه چه جناب سپیکر صاحب ستاسو Knowledge کښې به هم دا خبره وی چه کله ایف۔سی تهانو ته لاړشی، فرنټیئر کور یا فرنټیئر کنسټبلری والا، نو هغوی بعضو ځایونو کښې، لکه تاسو اوکتل چه پروس کال تاروجبه کښې ئے درے کسان بالکل بے ګناه مړه کړل، وائی چه دوی تلل

اومونږ وئیل جوړے دوی تماچے او توپکے اچولی دی حالانکه هغوی دَ اسپو ساز او واگے اچولے وے، په هغه غاړه باندے په هغوی ډزے اوکړے جی او درے کسان ئے مړه کړل، نو مونږ تاسو ته په دِے کښې دوه Conditions یا تجاویز پیش کوؤ۔ سپیکر صاحب! ستاسو په Through چیف منسټر صیب ته وائیو چه که تاسو دا اینټی نارکاټیکس فورس اول خو Withdraw کړئی، مونږ یو قرارداد دِے هاؤس کښې منظوره وو او هغه فیډرل گورنمنټ ته استوو چه خمونږ دا اسمبلی د دے مذمت کوی۔ دوئم نمبر دا که بیا هم تاسو دا فوج استوئے نو First of all هغوی ته ټریننگ ورکړئی چه How to deal with the people? که داسے وی نو دا خو دَ هندوستان او دَ پاکستان جهگړه نه ده جی، دا به صبا هر یو سړے روان وی او په هغه باندے به ډزے کیږی او خلق به مری۔ نو جناب سپیکر صاحب، خه ستاسو په وساطت دِے معزز هاؤس ته دا Request کوم چه یو قرارداد مونږه دِے هاؤس کښې پیش کوو او فیډرل گورنمنټ ته دا اپیل کوو چه Immediately دِ دا Anti Narcotics Force کښې چه کوم فوځیان دی هغه دِ Withdraw شی۔ .Thank you Sir

Sardar Mehtab Ahmad Khan (Chief Minister): Mr. Speaker, I think, let me answer that.....................

جناب جان محمد خٹک، یو منټ جی، که دَ استحقاق په خانے جوډیشل انکوائری، مهربانی اوکړی --------

جناب سپیکر، تاسو چیف منسټر صاحب به ----------

جناب فرید خان طوفان (وزیر بلدیات): چیف منسټر صاحب ته یو خواست کول غوارم --------

جناب جان محمد خٹک، په دے کښې به دَ دے خبرے جواب هم راکړی که نه جی

جناب فرید خان طوفان: چیف منسټرصاحب ته یو خواست، چیف منسٹر صاحب سے میری یہ گزارش ہے کہ جو واقعہ جان محمد خٹک صاحب کے ساتھ پیش آیا ہے، جس میں ہماری اسمبلی کے تمام ممبران صاحبان شامل ہیں، دَ هغوی ورسره همدردی ده نو د دوه، درے ممبران صاحبانو د دوی واوری او چه د هغوی Views راشی دَ هغے په رنړا کښې به چیف منسټر صاحب بیا دَ خپلو خیالاتو اظهار اوکړی۔ چونکه خه اودریدم، موقع ما واخسته نو اوس به دوه درے خبرے دے سلسله کښې اوکړم۔ خه دَ جان محمد خان سره، په دے واقعے باندے خو دَ دے اسمبلئی داسے ممبر نشته او خما خیال دے چه په دے صوبے کښې به داسے سړے نه وی چه په دے واقعے باندے دَ جان محمد خان او دَ هغوی خاندان سره ئے همدردی نه وی او دُکھ ورته نه وی رسیدلے۔ که دا ټوله اسمبلئ‌خپل جذبات دَ یو قرارداد په شکل کښې راوړی نو بیا به خه دَ هغے خبرو اعاده (Repetition) نه کوم او وخت به کم اخلم خو دَ جان محمد خان په دے خبرو کښې چه د آرمی کوم ذکر اوُشو، په هغه سلسله کښې خه دا خبره کوم چه لږ جان محمد خان دا خبره چه کومه ده، ډیره کهلاؤ، په ډاګه او وضاحت سره کینبوده، خمونږ دَ پارټئ، خمونږ دَ دے صوبے دَ خلقو سره چه کله واقعه اُوشی نو بیا دا ټول مصلحتونه ختم شی۔ مونږ دا خبره کوو چه دَ پاکستان فوج چه کوم دے، دا خمونږ فوج دے۔ دَ پاکستان دَ فوج سلوک دَ دے خلقو سره په طریقے سره کول پکار دی۔ خه جنرل جهانګیر کرامت صاحب، خنګه چه دوی ذکر اوکړو چه هغوی دِ په دے خلقو باندے نظر اوساتی، جنرل جهانګیر کرامت صیب دَ پاکستان دَ فوج چیف آف سټاف دے، نو په دے وجه هغوی دَ ټول پاکستان دَ تحفظ ذمه داردی۔ خه هغوی ته

یو واقعه وریادومه او دا خبره کومه چه ډیر په سختنی سره په هغے باندے به پوهه کوؤ چه هغه به دا خپل فرائض چه کوم دی، په دے طریقے سره سر ته اورسئی چه دا نمونه واقعه او دا دَ پاکستانی فوځ اولا واقعه نه ده، داسے بدنام خلق د پاکستان په فوځ کښ د ډیر وخت نه راغلی دی او د پاکستان فوځ چه کوم دے دا هم د دے سوسائټئی یوه حصه ده که څومرہ په سوسائټئی کښ بد نام، بد کرداره، بد عمله خلق شته نو داسے د پاکستان په فوج کښ هم شته، نو د هغه بد کردارو خلقو په وجه د پاکستان د فوځ نوم بد نام کیږی هم او بد نام شوے دے، خو د پاکستان د فوج د چیف آف سټاف ذمه داری دغه شانتے پکار ده لکه څنګه د ده د پیش رو جرنیل، جنرل وحید وو، داسے واقعه په حیدرآباد کښ اوشوه، کورټ مارشل ئے اوکړو، هغه میجر چه کوم دے، پهانسی ئے کړو، څه وایم چه د پاکستان د دے فوځ په کردار، دا نمونه خلقو په کردار باندے، خلقو هم فخر اوکړو او خلقو اطمینان هم اوکړو۔ څه د اسمبلئی د فلور او د دے خانے نه دا خبره جنرل جهانګیر کرامت صاحب ته وایم چه ستا ذمه داری چه کومه ده هغه مونږ تاله ــــ جرنیل ئے د ټول پاکستان، مونږ تاسو له نه یاد دهانی درکوؤ او نه تاسو ته لار ښایو او نه مونږ تاسو نه زیات عقلمند یو، خو د پاکستان د فوج چه بدنامی راځی نو دا د پاکستان د خلقو بدنامی ده، د دے ملک بدنامی ده، نو د دے وجه نه څه په دے اسمبلئی چه کښ کوم قرارداد پیش کیږی، څه وایم چه دا ډیمانډ د اوشی چه جنرل جهانګیر کرامت صاحب د دے فوجی کرنیل، چه داسے وحشیانه، داسے ظالمانه سلوک، او دا انسانی سلوک دے؟ داسے ظالمانه حرکت کول، آیا ستا ذمه داری دا ده چه څه به خلق اولم؟ د دے سړی دے کورټ مارشل

اوشی او هغه سزا د ورکړے شی چه کومه سزا نے هغه میجر ته ورکړے وه۔ ولے هغه جرنیل صاحب چه کوم دے، هغه انصاف نه وو کړے؟ نو خه په دے موقعے باندے دا خبره ورسره اضافه کول غوارم او په دے موقعے باندے د خپل طرف نه او د خپلے پارټئی د طرف نه او د ټول اسمبلئی د ممبرانو له طرف نه، جان محمد خان سره د همدردئی او بیا داسے واقعه که په دے صوبه کښې کیږی، خومونږ ذمه داری جوړیږی چه مونږ په شریکه باندے د هغے مزمت نه بلکه مونږ د هغے لاره اونیسو۔ نو سپیکرصاحب، د دے الفاظو سره خه ستا هم ډیر مشکور یم چه تاسو ما له موقع راکړه۔ ډیره مهربانی۔

جناب سلیم سیف اللہ خان: جناب سپیکر صاحب! اگر آپ کی اجازت ہو تو میں بھی اپنی آواز اپنے دوستوں کیساتھ شامل کرنا چاہتا ہوں۔ یہ جو واقعہ جان محمد خٹک صاحب کی ہمشیرہ اور ان کے خاندان کے ساتھ پیش آیا، پہلے تو میں جان محمد خان کے ساتھ ہمدردی کا اظہار کرتا ہوں اور اس واقعے کی مذمت بھی کرتا ہوں۔ جناب والا، یہ روڈ جو ہے، یہ بہت آباد سڑک ہے، جی ٹی روڈ جو یہاں سے پنڈی تک جاتی ہے اور اس پر رات دن ٹریفک چلتی رہتی ہے۔ میں سمجھتا ہوں کہ جو ان پر اینٹی نارکاٹیکس فورس نے فائرنگ کی ہے، اس وقت بجائے کسی قرارداد کے یا بجائے کسی Privilege Motion کے، میں سمجھتا ہوں کہ اگر اس کی انکوائری کی جائے، جوڈیشل انکوائری، بجائے اس کے کہ ہم اس وقت ایک عدالت بن جائیں اور ایک فیصلہ دیدیں، بہتر یہ ہوگا کہ اس کی آرمی خود بھی انکوائری کرے کیونکہ ایک آرمی کا افسر اس میں Involve ہے اور ساتھ ہی صوبہ سرحد کی حکومت بھی اس کی جوڈیشل انکوائری کرے جو کہ پھر اس اسمبلی کے سامنے پیش کی جائے۔ جہاں تک ہمارے رکن نے فرمایا کہ اینٹی نارکاٹیکس فورس کو ہی ختم کر دیا جائے تو میں سمجھتا ہوں، یہ ایک جذباتی فیصلہ ہوگا کہ ہم جذبات میں آکر

کہہ دیں کہ جی ایک ایسی قرارداد پاس کریں، میرے خیال میں یہ مناسب نہیں ہوگا اور میں سمجھتا ہوں نارکاٹیکس بھی ایک ایسی بیماری ہے کہ جس کے خلاف ــــ اور اس واقعے کی تو میں نے پہلے بھی مذمت کی ہے اور پھر بھی کروں گا لیکن نارکاٹیکس کے خلاف بھی ہمیں اپنا جو جہاد ہے اس ملک میں، اس کو جاری رکھنا چاہیئے اور اس کے علاوہ میں تو جناب سپیکر، یہ بھی کہونگا کہ جہاں تک آرمی کا تعلق ہے، آرمی کے افسران شاید مختلف ان اداروں میں، مجھے اس بات کا بھی علم ہے کہ اس کے جو چیف ہیں، نارکاٹیکس فورس کے، وہ بھی ایک فوجی جرنیل ہیں، Serving General ہیں، تو میں امید کرتا ہوں کہ وہ بھی اس کی ضرور انکوائری کریں گے اور اینٹی نارکاٹیکس فورس کو ختم کرنا، میں سمجھتا ہوں، یہ مناسب نہیں ہوگا اور ساتھ ساتھ یہ بھی ایک تجویز پیش کرنا چاہتا ہوں کہ جب بھی آرمڈ فورسز سے افسران سِول سائڈ پر آئیں تو ضرور ان کو بتایا جائے کہ آرمی سروس اور سول سروس میں ضرور فرق ہوتا ہے۔ ان کی باقاعدہ ٹریننگ کی جائے بلکہ میں نے تو اخبارات میں پچھلے دنوں پڑھا کہ لاء اینڈ آرڈر کو بہتر کرنے کیلئے بھی شاید آرمڈ فورسز کو وفاقی حکومت نے یہ فیصلہ کیا ہے تو اگر وہ لاء اینڈ آرڈر میں بھی اندرون ملک آئیں گے تو اس کیلئے بھی مناسب بندوبست ہونا چاہیئے تاکہ اس قسم کے واقعات نہ ہوں۔ شکریہ جناب سپیکر۔

<u>جناب سپیکر</u>، Just a second please, میرے خیال میں ایڈوکیٹ جنرل صاحب، ایک بات کی وضاحت ہونی چاہیئے کہ In case جوڈیشل انکوائری کی بات ہو،

Under the circumstances, when the person, immediately accused of the offence then he is from the Armed forces, what will be the position of the civil law under that circumstances?

ایڈوکیٹ جنرل: مقصد یہ ہے جی کہ چونکہ مسئلہ اب اسمبلی تک پہنچ چکا ہے' مناسب یہ رہے گا کہ اس میں اگر واقعی جوڈیشل انکوائری کرا دی جائے' اس کے بعد رولز کے مطابق جو رپورٹ کی جائے گی' اس کے مطابق فوری کارروائی کی جائے۔

Mr. Speaker: No bar for Judicial enquiry, no bar.

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی)، جناب سپیکر صاحب------

جناب سپیکر: ستاسو نه مخکښې دوی پاسیدلی دی۔

سید محمد صابر شاہ: جناب سپیکر! جس واقعے کی نشاندہی آج اخباروں کے ذریعے بھی ہوئی ہے اور جس طرح اس کی تفصیل جناب جان محمد خٹک صاحب نے بیان کی ہے' تو سب سے پہلے تو میں یہ جو حادثہ ہوا ہے' اس میں پوری طرح اپنی طرف سے اپنے جذبات کا اظہار کرتا ہوں اور اس دکھ میں ہم ان کے ساتھ شریک ہیں۔ یہ انتہائی افسوسناک واقعہ ہے اور یہ واقعہ جس طرح پیش آیا تو میں خوش قسمتی تو نہیں کہوں گا' بڑی بدقسمتی کی بات ہوئی ہے لیکن ایک لحاظ سے کہ یہ واقعہ جان محمد خٹک صاحب کی ہمشیرہ کے ساتھ پیش آیا اور اس وجہ سے یہ واقعہ اس اسمبلی کے ایوان کے اس فورم پر آ گیا اور اس پر آج بحث بھی ہو رہی ہے اور یہ بھی اندازہ ہو رہا ہے کہ کس طرح لوگوں کے ساتھ Deal کیا جا رہا ہے' ہسپتالوں کے اندر لوگوں کے ساتھ کیا کچھ ہو رہا ہے تو اگر ــــ یہ تو ایک معزز رکن ہیں اور یہ براہ راست اس میں Involved ہیں اور اسلئے یہ چیز سامنے آئی ہے لیکن حقیقت یہ ہے جی کہ ایسے بے شمار واقعات ہر روز کا ایک معمول بن چکے ہیں۔ ہماری ان سڑکوں پر جس طرح قدم قدم پر مختلف Agencies ہیں جہاں پر یہ کھڑے ہو کر چیکنگ شروع کر دیتے ہیں اور یہاں بڑی عجیب بات یہ ہے جی کہ ان Agencies کو یہ بھی معلوم نہیں ہوتا کہ کس کی کیا ذمہ داری ہے اور کس نے کیا کام کرنا ہے؛ جیسے ابھی یہاں پر اٹک میں ایک چیک پوسٹ تھی' پولیس چیک

پوسٹ جو کسٹم کا کام کرتی رہی ہے یعنی کسٹم کی ڈیوٹی پولیس فورس ادا کرتی رہی ہے اور پولیس والے لوگوں کو چیک کرتے رہے ہیں اور اس میں عجیب بات یہ تھی جی اور بڑی دلچسپ بات کہ اس کے اندر جو Load of work تھا جی' اس کو پورا کرنے کیلئے باقاعدہ مزدور جو ہیں' وہ بھرتی کئے گئے اور ملیشیاء کے کپڑے پہنا کر مزدوروں کے ذریعے سے جس طرح اٹھائی گیروں سے پوری قوم کو ہنکایا جارہا تھا اور یہ کچھ قدم قدم پر جاری ہے۔ میں آپ کی وساطت سے جناب چیف منسٹر صاحب کو یہ مبارکباد دوں گا کہ انہوں نے گزشتہ ہفتے بڑا جرأت مندانہ اقدام کیا اور یہاں سے جاتے ہوئے میں سمجھتا ہوں کہ جس طرح انہوں نے یہ جو جگہ جگہ پر چیک پوسٹ بنی ہوئی تھیں' ان کو ختم کرانے کے احکامات دیئے تو حقیقت یہ ہے جی کہ اگر ہم نے نارکاٹیکس جو ہے' یہ اینٹی نارکوٹیکس فورسز سڑکوں پر آکر اور لوگوں پر گولیاں چلا کر اور اس طرح لوگوں کے ساتھ کریں تو اس طرح تو چیزیں کنٹرول نہیں ہوتیں۔ جہاں سے یہ برائیاں شروع ہوتی ہیں' وہاں پر کوئی توجہ نہیں دے رہا۔ تو یہ نارکاٹیکس تو پشاور سے نکل کر آگے جائیں گی' پشاور کو انہوں نے اللہ کے حوالے چھوڑ دیا' اللہ کے رحم وکرم پر چھوڑ دیا جو پشاور کے اندر جو Drugs آ رہی ہیں' پشاور کے اندر جو اس قسم کی چیزیں آ رہی ہیں تو ایسی جگہوں کو کیوں کنٹرول نہیں کیا جا رہا جہاں سے یہ برائیاں شروع ہوتی ہیں؟ یہ قطعاً ایک گھسا پھٹا اور فرسودہ طریقہ ہے جی' ان کو ختم کرنے کیلئے میں سمجھتا ہوں کہ ہمیں اس میں پہل کرنی چاہئے' حکومت کو چاہئے' صوبائی حکومت کو' مرکز کے اندر بھی اللہ کا فضل ہے ہماری حکومت ہے' صوبے میں بھی ہماری حکومت ہے اور مکمل Co-ordination کے ساتھ ہمیں ان جگہوں پر ہمیں توجہ دینی چاہئے کہ جہاں سے سمگلنگ ہو رہی ہے' جہاں سے نارکاٹیکس آ رہی ہیں' وہاں پر توجہ دیں اور یہ سڑکوں کے اوپر میں سمجھتا ہوں' قطعاً یہ طریقہ کار نہیں ہونا چاہیے۔ کسی کو روکنا اور گولی چلانا' یہ تو جی اس طرح کا

Treatment ہے جو کسی غلام قوم کے ساتھ بھی کوئی نہیں کرتا، وہاں بھی اس بات کا لحاظ رکھا جاتا ہے اور اس طرح بے دریغ جو گولیاں چلائی گئی ہیں، چونکہ میری معلومات محدود ہیں کہ کیا واقعی آرمی کے براہ راست کنٹرول میں یہ ایجنسی یا یہ ادارہ ہے کہ جس کو وہ operate کر رہے ہیں یا یہ مرکز کے کنٹرول میں ہے یا صوبے کے کنٹرول میں ہے؟ اس کیلئے میں ------------

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکرصاحب! څنګه چه دا زیاتے شوے دے، دا خو څنګه صابر شاه هم اووئیل چه ولے چه دا ایم پی اے دے او پته اولګیده، دغه شان څنګه چه ارباب‌صاحب اووئیل چه درے کسان بله ورځ هغوی وژلی دی، نو پکار دا ده چه د دے ټولو مخ نیوے اوکړے شی او خاصکر چه دا کوم فائرنګ دے، د دے خو یو طریقه ده، څنګه چه هغوی اووئیل چه درے ځله دِ Chase کوی او بیا نن صبا خو وائرلیس سیټونه شته که یو موټر تښتی نو وائرلیس باندے بل تهانے ته وینا کولے شی چه یره دا موټر اوتښتیدو، دا ایسار کړئی او ایډوکیټ جنرل صاحب ناست دے، دا تپوس کول غواړی چه آیا د فائر اجازت کوم وخت ملاویږی، چه یو سړے فائر کوی- د فائر خو څرته داسے طریقه نه ده چه دغه شانتے زیاتے اوشی او د دے زیاتی مونږ څومره زیات مذمت اوکړو او څومره زیات Condemn کړو نو دومره به کم وی او جوډیشل انکوائری دے اوشی او که جوډیشل انکوائری کښے هغه کرنیل صاحب زیاتے کړے وی نو پکار ده چه د هغه کورټ مارشل اوشی او هغه ته سخته سزا ملاؤ شی- ډیره مهربانی-

جناب سپیکر: د ارباب صاحب خبره کښی دا یو Correction تاسو ته اوکړم چه هغه درے ورځے او نه وے، دا دَ دریو کسانو دا خبره چه ده، دا کال یو نیم

کال مخکښی شوی وه، اوس نه ده شوے۔ This is not a recent incident.

حاجی محمد عدیل، پوائنٹ آف آرڈر سر۔ ہمدردی تو جان محمد صاحب اور انکی فیملی کے ساتھ ہم سب کی ہے، اس میں یہ کہا گیا ہے کہ جوڈیشل انکوائری ہونی چاہئے اور آپ نے اس ضمن میں یہاں ایڈوکیٹ جنرل سے بھی پوچھا ہے، میں یہ سمجھتا ہوں کہ اگر ہم ایک موشن کے طور پر اس مسئلے کو پریویلج کمیٹی کے پاس بھیج دیں اور جو آپ کے اختیار میں ہے کہ آپ اس میں وقت کی Concession بھی دے سکتے ہیں، تو ہم As per rules بلا بھی سکتے ہیں، وہ جوڈیشل انکوائری اپنی جگہ پر ہونی چاہئے، ان کا کورٹ مارشل ہوتا ہے، وہ ہونا چاہئے لیکن چونکہ یہ مسئلہ اسمبلی میں آیا ہے تو اگر یہ موشن کے تحت اسمبلی کی پریویلج کمیٹی کو یہ کیس بھیج دیا جائے اور آپ اگر اجازت دے دیں تو بغیر موشن کے بھی یہ جا سکتا ہے اور اس میں ہم کسی کو بھی طلب کر سکتے ہیں، چاہے وہ کوئی بھی ہے۔ تو میری یہ Suggestion ہے جی۔

وزیر اعلیٰ، تھینک یو مسٹر سپیکر، میں آپ کا مشکور ہوں۔ مجھے بے حد افسوس ہے اس واقعے پر۔ میرے بھائی اور محترم و معزز ساتھی، جان محمد خٹک کی فیملی کے ساتھ واقعہ پیش آیا، یہ تو بہت افسوسناک واقعہ ہے اور میں تو کہونگا کہ اس طرح کے واقعات اکثر و بیشتر ہمارے ملک میں جگہ جگہ پر ہوتے ہیں اور یہ آج اینٹی نارکاٹیکس فورس کا جو کردار ہے، اس کے بارے میں بھی مجھے زیادہ بات نہیں کرنی ہے کیونکہ آپ سمجھتے ہیں کہ یہ کیوں قائم کیا گیا ہے؟ لیکن اس واقعے کے پیچھے ایک صاف بات یہ ہے کہ جو ہماری ایجنسیز ہیں، جو اپنی Duties perform کرتی ہیں For the largest interest of the nation for the country, for the state over the years ان کی جو اتھارٹی ہے، جو ان کے اوپر سے نیچے تک انہوں نے سالوں میں یہ چیز Adopt کر لی ہے کہ They have taken the role of a state within a state, let me say

that میں اس بات کو کہنا چاہتا ہوں کہ ہمارا جو اختیارات کا تجاوز کرنا ہے، جس کو طاقت کی نشانی بنا دیا گیا ہے، اس کو کہتے ہیں کہ بڑا زورآور کام کرنے والا ہے۔ This is very wrong concept. ہم نے اس ملک میں انسانوں کو چھوٹا کر دیا ہے، ان کو ذلیل کر دیا ہے۔ جگہ جگہ ہم ان کو ذلت میں مبتلا کرتے ہیں لیکن یہ جو خاص واقعہ پیش آیا ہے، اس پر مجھے افسوس ہے کہ یہ صوبہ سرحد کی Territory میں ہوا اور ایک معزز رکن کی فیملی کے ساتھ پیش آیا۔ وہ معزز رکن کی فیملی نہ ہوتی، کوئی اور Individual ہوتا تو Even then ہمیں اس پر افسوس، ہمدردی ہوتی۔ اور جو انہوں نے واقعات بتائے، یہ ساری ایسی باتیں ہیں اور میرے پاس معلومات بھی موجود ہیں لیکن میں کسی کو Protect کرنے کیلئے یہاں کھڑا نہیں ہوا، جو بھی آدمی حکومت کا کارندہ ہے، اہلکار ہے، خواہ میں خود ہوں یا ہمارا کوئی ساتھی ہے، اگر وہ اپنے اختیارات سے تجاوز کرتا ہے تو میں اس کو کسی وجہ سے بھی Protect نہیں کرنا چاہتا لیکن اس کے ساتھ ساتھ اس تاثر کو بھی میرے خیال میں ہمیں ـــ اور یہ جو یہاں پر باتیں کی گئی ہیں، یہ تاثر بھی غلط ہے - Army has nothing to do with the Anti -Norcotics Force. یہ گورنمنٹ آف پاکستان کی پارلیمنٹ کی Enactment کے ساتھ ANF کی Constitution کے ساتھ یہ قائم ہوا اور آپ جانتے ہیں کہ بدقسمتی سے صوبہ سرحد کو اس پورے پاکستان ہی میں نہیں بلکہ ساری دنیا میں بدنام کر دیا گیا ہے کہ جو Flow of drug ہے، یہ صوبہ سرحد اس کا Route ہے، Established fact ہے۔ تو یہ بات ہے اور ہمیں حقائق کو تسلیم کرنا ہے۔ مجھے افسوس ہے کہ یہ واقعہ پیش آیا اور میرے بھائی جو ہیں، ان سے جذباتی طور پر ہمدردی کا اظہار بھی کرنا چاہئے اور میں نے اس بارے میں فوری طور پر ایکشن بھی لیا ہے۔ میں نے انسپکٹر جنرل پولیس کو بذات خود ہدایت کی کہ وہ موقع پر جا کر اس کی Investigation کریں اور تمام حقائق معلوم

کریں اور میں یہ بات بھی کہتا ہوں کہ اس وقت یہ جو واقعہ ہوا ہے، اگر فورس کے افسران یا متعلقہ اہلکار مناسب طریقے اور اچھے انداز سے اس کام کو کرتے تو اس ملک کے شہری، اس صوبے کے شہری ان کے ساتھ Co-operation کرتے۔ شہری تو انکے ساتھ تعاون کرنا چاہتے ہیں لیکن جیسے میں عرض کر چکا ہوں کہ ہم نے ہر جگہ ناکہ بندیاں، ہر جگہ چوکیاں اور چیک پوسٹیں قائم کی ہوئی ہیں اور ہر دس قدم کے بعد ایک ایجنسی کبھی صوبے کی، کبھی مرکز کی اور کبھی کس کی ہے اور یہ انسانوں کو پکڑ کر ان کو خوار کرتے ہیں۔ میں نے چند دن پہلے اس پر ایکشن بھی لیا اور اس طرح کی تمام چوکیوں کو ہم نے ختم کرنے کا فیصلہ کیا اور انشاء اللہ ختم ہوچکی ہونگی۔ ان میں سے اب شاید مرکزی کوئی اہم چوکی رہ گئی ہو جو کہ ہم سمجھتے ہیں کہ بہت ضروری بھی ہے، تو وہ رہ گئی ہے لیکن میں نے ان کو ختم کر دیا اور انہیں بتا دیا ہے کہ اس صوبے میں اور سارے پاکستان میں تمام شہریوں کو آزادانہ طور پر گھومنے کا آئینی حق حاصل ہے۔ ان کا حق ہے کہ یہاں پر آئیں اور وہاں جائیں اور ملیں۔ اگر کسی کو اپنی ذمہ داری ادا کرنی ہے سمگلنگ کی روک تھام کے سلسلے میں، Drugs کی روک تھام کے سلسلے میں، Gun running کی روک تھام کے سلسلے میں تو وہ اپنے Plans صوبہ سرحد کی حکومت کے ساتھ بیٹھ کر طے کریں، اپنی منصوبہ بندی، اپنے Actions ، یہ ساری چیزیں ہم سے طے کریں لیکن یہ نہ سمجھیں کہ کوئی ایجنسی بھی یہاں آکر اپنی مرضی سے چوکیاں لگائے گی اور رات کو فائرنگ کرے یا وہ فائرنگ سے کسی کو روکے یا Extortion کریں یا انسانوں کو ذلیل کریں۔ اس بات کو ہم بالکل پسند نہیں کرینگے اور یہ کچھ کبھی نہیں کرنے دینگے اور خاص طور پر اس واقعے میں جو لوگ اور ان کا جو Official Version ہے، مجھے سردست سچی بات ہے کہ اس پہ بھی اعتماد نہیں ہے۔ جو A.N.F version نے جاری کیا ہے، اس پہ مجھے فی الحال زیادہ اعتماد نہیں ہے لیکن جو

آپ کی خواہش ہے کہ ہم اس کی جوڈیشل انکوائری کروالیں، اس کیلئے بھی میں سمجھتا ہوں کہ ہمیں اپنی عدلیہ کے ذمہ یہ لگانا ہے کہ ہماری جو Excess of powers کی خواہش ہے یہاں پہ اداروں میں اور انسانوں میں، اس کو روکنے کیلئے وہ ہماری مدد کریں اور میں یہ ضرور چاہونگا کہ اس کی جوڈیشل انکوائری ہو۔ ہم نے اپنے سینئیر افسران کو بھی وہاں بھیجا ہے اور مجھے خوشی ہے کہ جان محمد صاحب جو تین سال تک وزیر صحت رہے ہیں، مجھے پتہ ہے کہ ان کے اپنے تعلقات کی وجہ سے ہسپتال میں خصوصی توجہ ملی ہے، حکومت کی وجہ سے یا ہسپتالوں نے اپنی ذمہ داری کی وجہ سے ان کا یہ احترام نہیں کیا ہے، یہ بھی مجھے پتہ ہے بہرحال مجھے خوشی ہے کہ ان کی ہمشیرہ جو میری بھی بہن ہیں، اللہ تعالیٰ انہیں اپنی امان میں رکھے، ان کی صحت بتدریج بہتر ہو رہی ہے لیکن یہ جو واقعہ ہے، میں Assure کرتا ہوں آپ کو کہ اس کی ہم جوڈیشل انکوائری کرائیں گے۔ (تالیاں) میں پرائم منسٹر سے بھی بات کر رہا ہوں کہ وہ مہربانی کرکے اس بارے میں تمام اداروں کو ہدایت کریں، جو مرکز کے ہیں، کہ جب وہ اپنے اختیارات استعمال کریں تو اپنی Limits کو کراس نہ کریں۔ قانون نے جو ان کو اختیار دیا، اس تک ضرور کام کریں لیکن اس کے ساتھ ساتھ میں اس بات سے اتفاق نہیں کرتا کہ ہم ہر معاملے کو محض جذباتی نگاہ سے دیکھیں۔ Army has nothing to do with this ان کے ضرور آفیسرز آئے ہیں، ان کو ہم نے اس کام کیلئے لگایا ہے Under force. the law اگر کوئی فرد بھی، چاہے وہ فوج سے ہے یا سول سے ہے، ہمیں ان کے اندر تخصیص نہیں کرنی ہے کہ یہ فرد کہاں سے آیا ہے؟ ہم نے یہ دیکھنا ہے کہ اس نے کردار کیسا ادا کیا ہے، اس نے اپنا رول کیسا ادا کیا ہے؟ سو میں اپنے بھائیوں سے گزارش کرونگا کہ نہ تو اینٹی نارکاٹیکس فورس کو ختم کرنے یا Withdraw کرنے کی باتیں کی جائیں اور نہ ہی اس بات کو ہم چیف آف دی آرمی سٹاف تک لے جانا چاہتے

ہیں۔ ان کا کوئی کام نہیں ہے اس بارے میں کہ وہ ہمارے جو معاملات ہیں، ہم ان سے تحقیقات کروائیں۔ جو آفیسرز ہیں، ان کی جو سروسز ہیں، وہ اے این ایف کیلئے قانون کے تحت ہم نے طلب کی ہیں، انکی Assistance بھی لی ہے اور سچی بات ہے کہ ان کی Contributions بھی ہیں، اے این ایف کی بڑی ہے۔ پاکستان کو جو بدنامیاں سارے جہاں میں اٹھانی پڑ رہی ہیں، اے این ایف نے اس کو روکنے میں بڑا کردار ادا کیا ہے اور جو افسران ہیں، چاہے وہ سولین ہیں یا آرمی سے ہیں، ان کی اس ملک کیلئے کافی خدمات ہیں۔ وہ بھی ہمارے بھائی ہیں اور ہم میں سے ہیں اور کسی کو بھی ہم ٹارگٹ بنانے کیلئے تیار نہیں ہیں اور نہ ہمیں ایسا کرنا چاہئے۔ میں آپکو یقین دلاتا ہوں کہ اس واقعے کو میں نے بہت Serious لیا ہے اور پرائم منسٹر کے نوٹس میں مَیں پوری معلومات لاؤنگا جو واقعات ہیں، حقائق ہیں۔ میں نے انسپکٹر جنرل پولیس کو بھی کہا ہے کہ وہ بھی ذاتی طور پر اس واقعے کی نگرانی کریں اور اس کی تفتیش انکی نگرانی میں ہو رہی ہے، ان سے بھی میں حقائق معلوم کرونگا اور میں ان سے بھی بات کر رہا ہوں۔ اس کے ساتھ ساتھ میں تیار ہوں کہ اس معاملے کی ہائیکورٹ کے جج کی نگرانی میں جوڈیشل انکوائری کروائیں۔ (تالیاں) I think یہ ایک Feudal بات ہے اور ہمیں یقین ہے کہ جب ان کی رائے سامنے آئے گی، تو قانون کے مطابق اس پر عملدرآمد بھی کریں گے۔ تھینک یو ویری مچ۔

جناب سپیکر:۔ جی یوسف ترند صاحب۔

حاجی محمد یوسف خان، جناب سپیکر! څه ستاسو مشکور یم چه تاسو ما له موقع راکړه۔ اول خو څه دَ جان محمد خان سره په دے واقعے باندے دلی همدردی کومه او د دے چه څومره مذمت اوشی، نو کم دے۔ جناب سپیکر! دَ اتوار د چهٹئی په ورځ باندے خما د خوی گاډے، لینڈ کروزر ډرائیور

سروس له بوتلو، دَ کسټم یو څو افسرانو، اهلکارو هغه ګاډے په سروس سټیشن باندے اونیولو او خپلے چوکئی ته ئے بوتلو او هلته هغوی د خپلو اختیاراتو ناجائز استعمال اوکړو او هغه ګاډے ئے د هغه نه په قبضه کښې واغستو چه مونږ د دے تحقیقات کوو۔ جناب سپیکر! پاکستان یو جمهوری ملک دے او د هر څه د پاره یو قانون او یو طریقهٔ کار دے۔ ګاډے هم د یو قانون لاندے چلیګی، اغستلے کیږی، خرڅیګی، د هغے یو طریقه کار دے۔ ګاډی کښے هغه ضروری کاغذات، چه کوم د یو ګاډی د پاره پکار دی د قانون مطابق وی، موجود وو لیکن د هغے باوجود هغوی هغه ګاډی واغستو او هغه ته ئے وے چه ته ځه۔ ما ته اطلاع اوشوه، ځه په خپله چوکئی ته راغلمه او ډیر په شریفانه او عاجزانه انداز ما هغوی ته دا Request اوکړلو چه دا ګاډے څما د خوئی دے، په کال 1994 کښې ما دا اغستے دے او د کال 1994 نه روستو دا ګاډے په دے روډ باندے ستاسو چوکئی برلب روډ ده او څما کور ستاسو سره په یو فرلانګ کښې دے، روزانه په دے روډ باندے ستاسو د چوکئی په مخکښے که شپږ اته ځله که دے لاړ نه شی نو څلور ځله خو دے خوامخواه ځی او راځی۔ دے نه مخکښے تاسو دے ګاډی ته نه لاس وړکړے دے او نه مو تپوس کړے دے۔ څو ... پورے چه د تحقیقاتو سوال دے، ځه پخپله د دے تائید کوم او دا څما زړه غواړی چه تحقیقات دے اوشی، چه د هر چا ګاډے وی یا څه بل څه غلط کارکردګی وی، هغے ته دے لاس واچولے شی، خو د تحقیقاتو په آړکښې یا د خپل پاور په آړکښې دَ چا بے عزتی کول مناسب نه دی۔ ګاډی سره رجسټریشن موجود دے، د رجسټرډ شوروم نه دا اغستلے شوے دے، رسید موجود دے او دا یو زوړ

گاډے اغستلے شوے دے، چه دَ دے رجسټریشن د پیښور ضلع وو۔ دا نوے گاډے مونږ نه دے اغستے، دا نوے گاډے د بهر نه نه دے راغوښتلے شوے، دا نوے گاډے مونږ سره نه دے راغلے۔ د هغے باوجود دَ کسټم پیډ کاغذ ورله هم ما ورکړو، اگرچه هغه خما حق نه وو او نه ما سره د هغه څه تعلق وو او نه خما د خوی سره د هغے څه تعلق وو، د هغے باوجود هم هغوی هغه گاډے پرے نه ښودو او ما ته نے وے چه مونږ به د دے تحقیقات کوو او تا له به دا گاډے درکوو۔ خما مجبوری شوه، واپس لاړمه، ولے چه ورځ د چهټئی وه، دفترے ټولے بند وے۔ سحر مال په اخباراتو کښ جناب سپیکر، دا په اوو اتو اخباراتو کښ، او په دے کښ خاصکر روزنامه جنگ، روزنامه کسوټی، روزنامه اساس، روزنامه آج او روزنامه مشرق، دوی په داسے انداز کښ په خپل اخبار کښ خما متعلق دا خبر شائع کړے دے که تاسو اوگورئی جی نو دَ دے اسمبلئی د یو رکن نه علاوه د یو عام شهری په حیثیت باندے چه خما په خیال دا به هیڅ چرته مناسب او جائز نه وی۔ جناب سپیکر! صحافت یو ډیره معززه پیشه ده۔ صحافیان رونړه خمونږ د پاره قابل احترام دی، قابل قدر دی۔ مونږ دَ هغوی قدر کړے دے او قدر به نے کوو لیکن افسوس او بیا افسوس چه د دَے خبرو چه کومے په دے اخباراتو کښ راغلے دی، دَ حقیقت سره څه د ویښته اومره هم تعلق وے نو ما به په دے خبره بجائے د خفگان هغوی ته شاباش ورکوو، ځکه چه خه دا غواړم چه هیڅ باندے دے هغه پرده نه اَچولے شی چه څوک په یو جرم کښ یا په یو غلط کار کښ ملوث وی۔ (تالیاں) لیکن گزارش دا دے چه خه یو سیاسی کورنئی سره تعلق ساتم، بیا پخپله د خدائے په فضل په موجوده

وخت کښې هم د دے اسمبلئی يو رکن یم۔ نن د دے اخباراتو په وجه چه ځما کومه بے عزتی اوشوه، ځما سیاسی ساکه ته چه کوم نقصان اورسیدو نو هغه خه هیچرته نشم پوره کولے او په حقیقت سره چه تاسو اوګورئی نو دَ دے بیاناتو د هغے خبرے سره هیڅ تعلق نشته او ما ته هغه سړی بار بار دا خبره کوله چه مونږ مجبور یو چه مونږ ستا ګاډی ته لاس اچلوے دے او افسوس دے چه ته ډیر شریف سړے وے او مونږ د دے اقداماتو نه وروستو ته اوپیژندلے۔ هغوی ما ته دا تسلی راکړه چه دا ګاډے__ ما ورته دا خبره اوکړه چه خه په دے پوهیږم چه اخباراتو کښې به دا خبره راشی، ځما به بے عزتی اُوشی، تاسو دا ګاډے ما له راکړئی، هر څومره ضمانت چه تاسو ما نه اخلئی، هر څومره تسلی چه تاسو ما نه اخلئی، ستاسو دے دفتر سره یو فرلانګ کښې ځما کور دے او ځما په نوم دے او د دے ګاډی د قیمت نه د هغے مالیت زیات دے، د کلی او د خاندان جائیداد چه کوم دے، هغه په خپل ځائے پریږدئی لیکن هغوی ما له تسلی راکړه او د هغے باوجود هم سحر دے ټولو اخباراتو کښې چه څومره ځما بے عزتی کیدے شوه، هغه شویده۔ خه ستاسو په وساطت دے خپلو ملګرو ته دا درخواست کوم چه که تاسو اوګورئی نو یو مهم شروع دے، یو پروګرام شروع دے چه د سیاسی خلقو او خاصکر د منتخب نمائندګانو خواه مخواه بے ځایه بے عزتی کول غواړی، هغوی Damage کول غواړی، هغوی په عوامو کښې خرابول غواړی، نو ځما دا درخواست دے چه ځما دا دغه چه کوم دے، دا دے استحقاق کمیټئی ته حواله شی او د استحقاق کمیټئی نه م صرف او صرف دا مطلب دے چه دے څیز کښې ځما ذات Involve دے، ولے چه دا ګاډے ځما دَ خوی په نوم دے او هغه

بالغ دے، هغه خما زیر کفالت نه دے، هغه د دوو بچو پلار دے لیکن که تاسو دا اخبارات اوګورئی نو هغه ټول شے ئے په ما باندے راچولے دے او په هغے کښ مختلف، کله وائی چه د هغه خوے ئے اونیوو، یو کښ دا دی چه د هغه خوے ئے ګرفتار کړو او په بل کښ دا دی چه هغه ډرائیور ئے ګرفتار کړو او په بل کښ دا دی چه د هغه خوے ئے اونیوو او کسټم هاؤس ته ئے بوتلو، هلته پوچھ ګچھ ئے ترے نه اوکړو او بیا ئے پریښودو یعنی څومره چه ترے شوے ده، خما د بے عزتئی هغه ټول کوشش په کښ شوی دے۔ نو خما ستاسو په وساطت دے هاؤس ته او تاسو ته هم دا درخواست دے چه د سیاست دَ رشتے په بنیاد باندے، د دے هاؤس د یو زور په بنیاد باندے دا استحقاق کمیټے ته حواله کړئی چه دا حقیقت اوکتلے شی چه دے ګاډے کښ خما او خما د خاندان څومره ګناه ده؟ که خما په دے کښ څه قسم له نقص او کمے وی نو څه چه د ږغل سزا وی هغه دے ما له راکړی۔ څه به مشکور یم۔

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب ۔۔۔۔

نوابزاده محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب ۔۔۔۔

جناب فرید خان طوفان: دے چونکه آزاد دے، څه یو عرض کول غواړم۔۔

نوابزاده محسن علی خان: کینه په آرام سره۔ جناب سپیکر صاحب! سب سے پہلے میں جان محمد خان کے ساتھ اظہار ہمدردی کرنا چاہتا ہوں۔ یہ ایک بہت افسوسناک واقعہ ہوا تھا، اس کے بارے میں بہت بات چیت ہوگئی ہے اور وزیر اعلیٰ صاحب نے بھی جوڈیشل انکوائری کا آرڈر کر دیا ہے۔ جہاںتک میرے فاضل بھائی، یوسف خان ترند کی گاڑی کی بات ہے تو جناب سپیکر صاحب، عرض یہ ہے کہ ایک قانون ہے اس ملک میں، یہاں پر اگر آپ صرف پشاور میں دیکھیں، اتنے بارگین سنٹرز کھلے ہوئے ہیں، چاہے آپ

یونیورسٹی روڈ چلے جائیں، چاہے آپ چارسدہ روڈ پر جائیں، چاہے آپ شہر سے نکلیں، اس سڑک پر آپ نکلیں، اس روڈ پر جائیں، جگہ جگہ پر یہاں بارگین سنٹرز بنے ہوئے ہیں اور اس قسم کی گاڑیاں ہر بارگین سنٹر میں یہ لوگ بیچ رہے ہیں۔ یہ میرے فاضل بھائی، جیسے پیر صابر شاہ صاحب نے بھی کہا تھا کہ یہ خوش قسمتی ہے کہ یہ اس ایوان کے معزز اراکین ہیں اور یہ اپنی بات یہاں آپ کے سامنے پیش کر سکتے ہیں اور یہ معاملہ تحریک استحقاق کی صورت میں استحقاق کمیٹی کے سامنے چلا جائے گا لیکن وہ لوگ جو اس معزز ہاؤس کے ممبران نہیں ہیں، جو یہی گاڑیاں خریدتے ہیں ان کو اس چیز کا احساس بھی نہیں ہے، علم بھی نہیں ہے کہ یہ گاڑی دو نمبر کی ہے، یہ چوری شدہ گاڑی ہے۔ یہ کس کی ذمہ داری ہے؟ آیا یہ ان لوگوں کی ذمہ داری نہیں ہے جو یہ گاڑیاں بیچتے ہیں؟ کیا یہ اسمبلی کوئی ایسا قانون ان کے خلاف پیش نہیں کر سکتی ہے کہ جو بھی یہ گاڑی بیچے، یہ ان لوگوں کا کام ہے کہ جناب وہ ان کی Verification خود کریں کیونکہ یہ گاڑی خریدتے بھی ہیں اور آگے چل کر یہ گاڑی بیچتے بھی ہیں۔ ان کو چاہئے کہ وہ یہ معلوم کریں کہ یہ گاڑی Custom paid ہے یا نہیں ہے، یہ گاڑی چوری کی ہے یا نہیں، اس کی رجسٹریشن ٹھیک ہے یا نہیں؟ یہ ساری ذمہ داری ان لوگوں کے اوپر عائد ہوتی ہے۔ جناب، یہاں پر تین چار ادارے کام کر رہے ہیں، کسٹم کا ادارہ ہے، ایکسائز کا ادارہ ہے، پولیس کا ادارہ ہے، اینٹی سمگلنگ کا ادارہ ہے۔ پولیس اینڈ ایکسائز ڈیپارٹمنٹ بھی اس چیز میں Involved ہیں کیونکہ جتنے یہ بارگین سنٹرز ہیں جناب، ان سب سے صوبائی حکومت ٹیکس لیتی ہے، سالانہ ٹیکس ان سے وصول کرتی ہے۔ تو پھر وجہ کیا ہے؟ آپ کا پراونشل ایکسائز ڈیپارٹمنٹ بھی Involved ہے، پراونشل ایکسائز کے پاس رجسٹریشن بھی ہے اور اس کے باوجود بھی اس قسم کے واقعات پیش آ رہے ہیں، تو میں آپ سے یہ گزارش کرونگا کہ ان کا جو مسئلہ ہے، اس کو آپ ضرور کمیٹی کے پاس بھیج دیں

اور اس کے ساتھ ساتھ میں اپنے بھائیوں سے یہ بھی درخواست کرونگا کہ اس کیلئے کوئی ایسا لائحہ عمل یا قانون بنانا چاہئے تاکہ جو بھی اس قسم کی گاڑی بیچے، اس کو سزا ملے۔ جو خریدنے والا ہے، یہ اس کی غلطی نہیں ہوتی۔

جناب فرید خان طوفان، جناب سپیکرصاحب ! دا یوسف ترند صاحب چه کومه خبره اوکړه، ما خو د هغوی سره د همدردئی اظهار هم کولو او دا م ورته اوونیل چه څنګه ته یو منتخب ممبر یې، خمونږ رور یې، خمونږ د اسمبلئی یو معزز ممبر یې، نو ما خو د خپلے پارټئی د طرفه خبره کول غوښتل او ما ونیل چه دا محسن علی خان صاحب چه کوم دے، دے چونکه پخپله آزاد دے نو چه آزاد یو سړی خبره اوکړله نو دَ دوی په خبره کښے به دومره وزن نه وی او د پارټئی طرف نه خبره اوشی نو ------

نوابزادہ محسن علی خان : پوائنٹ آف آرڈر ۔ Sir, I am on a point of personal explanation. فرید خان جو کچھ بھی فرما رہے ہیں جی، یہ ضرور صحیح کہتے ہیں کہ ان کا ایک پارٹی کیساتھ تعلق ہے مگر اس ایوان میں جو بھی رکن ہے، جو اس ایوان کا ممبر ہے، وہ سب برابر ہیں۔

جناب سپیکر: هسے تاسو دوانړه د یو علاقے یئی؟

نوابزادہ محسن علی خان: یره جی فی الحال خو یَو یُو خو آئنده به ګورو۔

جناب فرید خان طوفان: جناب سپیکر صاحب ! محسن علی خان صاحب دِ مطمئن اوسیږی، اطمینان د لری، دے اسمبلئی کښی مونږ د ټولو معزز ممبرانو، چه عوامو منتخب کړی دی، چه هر څوک دے، کوم ځائے نه راغلے دے، په هغے باندے څما هیڅ کار نشته، خه د هغے خلقو د مینډیټ احترام کومه۔ ما دا خبره کول غوښتل، سپیکر صاحب،، تاسو یو منټ، ما د محسن علی خان نه

خبره اغستل نه غوښتل چه هغوی څنګه په کومه طریقے دا خبره اوکړه، ډیره څه خبره نے اوکړه، په طریقه نے په اول ځل ښه خبره اوکړه، څو څه دا وایم چه ما خو ترند صیب ته تسلی ورکول غوښتل چه دا کومه واقعه تاسو سره شوے دے، مونږه د دے اسمبلئی ټول ممبران او د دے موجوده حکومت ټول ممبران چه کوم دی، هغوی ستا سره په دے خبره کښې بالکل ملګری دی- خمونږه د ټولو ممبرانو عزت چه کوم دے، دا شریک دے که داسے واقعه کیږی نو په دے کښې ته تسلی ساته چه خمونږ د دے ایوان هر ممبر چه کوم دے، هغه به تا سره کلک ولاړ وی- دومره خبره ما کول غوښتل-

جناب سپیکر: خما دا خیال دے ترند صاحب ستاسو ټول Grievance چه دے، ډیپارټمنټ باره کښې خو تاسو دا اووئیل چه هغوی بیا خما خه تسلی اوکړه او ګاډے نے ما ته واپس کړو، ټول Grievance هم د اخباراتو نه دے-

حاجی محمد یوسف خان: ګاډے نے ما ته نه دے حواله کړے- ما دا اووے چه ما ورته ډیر زیات په شریفانه او عاجزانه طریقے سره ټول پروف، کاغذات، هر څه پیش کړل، نو ما ته نے اووے چه مونږ ډیر افسوس کوؤ، چه ته ډیر شریف سړے نے، خو چونکه مونږ ډیر مجبوره یو، مونږ ته د بره نه سخت هدایات دی او ګاډے نه شو پریښو دے- ګاډے خو ما پرون جی د دس لاکه بینک ګارنټئی باندے آزاد کړے دے-

جناب سپیکر: نه خیر طریقه کار خو هم هغه وی کنه جی چه یو شے هغوی په قبضه کښې واخلی نو بیا تاسو په پرسنل بانډ باندے یا ضمانت باندے به نے اخلئی، خو عرض ما دا کولو جی، تاسو چه کوم د پریولیج خبره کوئے

کنه، نو دا تاسو خو زیات زور په اخباراتو باندے ورکړے دے، چه اخباراتو---------

حاجی محمد یوسف خان، ما دا دواړه یاد کړی دی۔ ما دا وئیلی دی چه دوی د اختیاراتو ناجائز استعمال کړے دے۔

جناب سپیکر: دواړه مو یاد کړی دی۔ نو ما هسے تاسو ته یو تجویز پیش کولو جی چه وختی تاسو په یو پوائنټ آف آرډر باندے پاسیدئی، نو دا به بهتره نه وی چه تاسو دا خپل پریولیج موشن داخل کړئی او بیا به ئے سرے دغه کړی، په دے منځ کښ کیدے شی چه د اخبارونو والا څه خپل هغه اوکړی ------

حاجی محمد یوسف خان: ما خو ستاسو په چیمبر کښ داخل کړے دے جی۔

جناب سپیکر: ټهیک ده جی، دا به بیا په Due course کښ واخلو او کمیټی به هم تر هغے پورے جوړه کړو، نو خه وایم چه داسے به ښه وی، ستاسو آواز خو اوس اورسیدو۔

حاجی محمد یوسف خان: که تاسو دا منظور کړئی او کمیټی چه کله جوړه شوه، ورته به لاړ شی۔

جناب سپیکر: تاسو وایئی نو مونږ به ئے ورته حواله کړو، دا خو د هاؤس خبره ده۔

Is it the desire of the House that the privilage motion .....

(شور)

حاجی محمد یوسف خان، خه به ئے واوروم کنه جی، که ستاسو اجازت وی۔

جناب سپیکر: جی۔

حاجی محمد یوسف خان: جناب سپیکر! میں آپ کی توجہ ایک اہم اور فوری نوعیت کے معاملے کی طرف مبذول کرانا چاہتا ہوں، وہ یہ کہ بمورخہ 9 مارچ 1997، بروز اتوار میرے بیٹے کی گاڑی، رجسٹریشن نمبر M - 4B جو کہ ڈرائیور سروس کیلئے لے جا رہا تھا، وہ کسٹم موبائیل سکواڈ، کسٹم چوکی جمرود روڈ پشاور، نے روکی اور غیر قانونی طور پر قبضے میں لی۔ مذکورہ سٹاف کا موقف یہ تھا کہ وہ گاڑی کے کاغذات کی Verification یعنی تحقیقات کرنا چاہتے ہیں حالانکہ ان کو گاڑی کے تمام اصلی کاغذات دکھائے لیکن اس کے باوجود وہ اپنی ہٹ دھرمی پر قائم رہے اور اپنے اختیارات کا ناجائز استعمال کرتے ہوئے گاڑی کو نہیں چھوڑا۔ اگلے دن روزنامہ "جنگ" راولپنڈی، "مشرق"، "آج"، "کسوٹی" اور "اساس" نے اس واقعے کو مزید اچھال کر غلط انداز میں پیش کیا، جس سے میرا استحقاق مجروح ہوا ہے لہٰذا میری اس تحریک کو استحقاق کمیٹی کے حوالے کیا جائے۔ میرا استحقاق کسٹم سکواڈ اور مذکورہ اخبارات کے خلاف ہے۔

Mr. Ali Afzal Khan Jadoon: Mr. Speaker, I am on a point of order.

جناب سپیکر: خه یو عرض کوم بیا تاسو خبره اوکړئ۔ تاسو دا اوګورئ، خما هغه سره څه کار نشته، د هاؤس خوښه ده، څه Matter چه وی هغه به څه تاسو ته مخ په وړاندے کوم، تاسو چه څنګه غواړئ، Decision ستاسو دے، د هاؤس Decision دے۔ خو تاسو دے کښې یو شے اوګورئ جی، دوی پخپله وائی چه هغه خما نه ئے اونیوو او بیا په Bail ئے راکړو، مطلب دا دے چه یو Legal Process روان دے او Under inquiry یا Under investigation دے، که د ترند صاحب دے کښې دا وینا وی چه خما ئے دائریکټ استحقاق مجروح کړے دے، فرض کړه یو سړے دے، اوس خما ګاډے دے هغوی ما نه اونیسی او هغوی وائی چه دا دَ غلا

گاډے دے. This is an other thing, هغوی به خپل Investigation یا خپل هر څه چه کوی، انکوائری کوی یا هر څه چه کوی That is one matter، سیکنډ دا ده چه څه بحیثیت یوشهری هلته یو پولیس افسرله ورغم او څه ورته څه دغه کوم اوما سره هغه داسے طریقه کار اوکړی یا بحیثیت یو ایم پی اے هغه خما په Insult یا Breach of privilege کښې راځی، ګنې Otherwise که دا شے مونږه ــــ یو سیکنډ څه تاسو ته دا خبره Explain کومه بیا تاسو خبره اوکړئ، Otherwise خو دا به ډیره یو عجیبه غونډے خبره شی۔ دَ هاؤس خوښه ده چه څه کوی، ګنې که تاسو په دے طریقه باندے چه یو سړے فرض که پولیس یا داسے Investigation agencies چه کوم دی او هغوی په یو شی کښې Investigation یا انکوائری کوی او یو ممبر وی، هغه په کوی۔ ولے چه هر سړے دَ قانون نه لاندے دے که هغه پریزیډنټ وی که هغه پرائم منسټر وی که هغه ممبر وی، Any body وی. Non is above the law. نو دا خو به څه داسے طریقه کارجوړشی چه خما خیال دے که د یو ممبر ــــ I am sorry I am not خما دا مقصد نه دے، خو که فرض کړه څه بحیثیت یو ممبر په یو Offence کښې Involve یمه او څه پولیس ته څمه یا په Investigation یا دغه کښې، بس لنډ به راځما او پریولیج موشن به موؤ کومه، نو دا خو به مونږ ډیر لوئے Hindrance پیدا کوو، نو په دے شی باندے تاسو سوچ اوکړئ، نو بیا که تاسو وائی دَ هاؤس خبره ده، بیا به څه هاؤس ته Put-up کوم او هاؤس به ئے فیصله کوی۔

<u>جناب عفور خان جدون</u>، جناب سپیکر! څه یو عرض کوم۔ دوه خبرے دی، یو خو د ده استحقاق ځکه نه جوړیږی چه دا د ده د خپل خوئی ذاتی مسئله ده۔ دوئیمه خبره دا ده چه کسټم حکام لس لکه روپو په ضمانت ګاډے ورله ورکړے دے او اصلی خبره دا ده چه اخباراتو د ده نوم شائع کړے دے نو

استحقاق ئے په اخباراتو کیدے شی او کستم حکام باندے نه شی، او بله دا ده چه مسئله ئے د خپل خونے ده، معزز ممبر په دے کښې هډو Involve کیدے نشی- هغوی وائی چه کاغذات ترے مونږه اغستی دی، دا مونږه کراچئی ته لیږلی دی او په دے باندے مونږه انکوائری کوؤ او دَ انکوائری نه پس کاغذات به دوی ته واپس کړو- نو دا خما یو درخواست دے، اخباراتو ته خو به هم خما په خیال کستم حکام ورکړی وی چه دا دَ ده دے، اخباراتو خو به هم د غلط بیانی نه کار نه وی اغستے، نو مونږه دے ممبرصاحب ته وایو چه څه اوشول، لږ صبر اوکړه، دوه څلور ورځے اوګوره که دوه څلور ورځے پس د کراچئی نه کاغذات راشی، هغه انکوائری ته اوګوره، انکوائری پړے شروع ده- ما صرف دا عرض کولو، دَ منظور باچا هغه خبره ډیره ښه خبره وه جی-

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر، پوائنٹ آف آرڈر پر بات کرنا چاہتا ہوں- جناب سپیکر صاحب، پوائنٹ آف آرڈر پر میں بات کرنا چاہتا ہوں-

جناب سپیکر، جناب عاشق رضا صاحب!

جناب عاشق رضا سواتی، سپیکرصاحب! څنګه چه ترند صاحب په خپلو خبرو کښې دوه درے خله د دے څیز نشاندهی اوکړه چه خما کاغذات ټهیک وو او هر څه ما ورته پیش کړل او د هغے باوجود هغوی ما ته دا اووے چه مونږه مجبوره یو، نو د دے څیز دے ترند صاحب وضاحت اوکړی- دوی چه بار بار دا الفاظ استعمالوی، آیا د دوی دا مطلب دے چه حکومت یا نور داسے څه خلق چه کوم دوی له مجبوره کوی او هغه خلقو له مجبوره کوی چه د دوی خلاف ایکشن اوکړی، نو څه دا غوارم چه دوی دِ دَ دے خبرے لږ

وضاحت اوکړی۔

<u>جناب غنی الرحمن خان</u>، جناب سپیکر! دوه قسمه گاډی په روډ چلیږی، یو Registered او دویم Unregistered ، چه کوم گاډے رجسټر کیږی هغه سره ټول ډاکومنټس موجود وی۔ کله چه یو گاډے رجسټرډ شو، هغه په دغه روډ باندے چه چلیږی، پکار دا ده چه په هغے باندے کله د چا شک و شبهات وی نو رجسټریشن ډِ ترے راواخلی، د هغے Verification د اوشی، او کم از کم که هغه گاډے غلط وی نو پکار دا ده چه هغه گاډی ته د لاس واچوی۔ دا نه چه یو گاډے په 1994ء کښ رجسټرډ دے او هغه ډِ راونیسی، په دغه کښ دے بند کړی چه یره څه د دے Verificationکوم او کسټم هاؤس چه کله هم گاړی بوخی، نیم گاړے ته به د هغه خائے نه نه شے راوستلے، ټول سامانونه ئے د هغے نه بدل کړی وی او نه ئے انجن وی او نه ئے ټائر وی، نه ټیوب وی۔ خو بهرحال دا چه کوم څه شوی دی، دا زیاتے شوے دے او دا د چا په ایماء شوے ده۔ پکار دا ده چه دا کمیټئ ته دِ حواله کړے شی۔

<u>حاجی محمد عدیل</u> (ڈپٹی سپیکر)، یہ ہمارے رولز جو ہیں' ان میں "55(a) not more than one question shall be raised by the same Member at the same sitting regarding the same subject matter. یہاں اس وقت دو مسئلے ہیں' ایک تو کسٹم کی اتھارٹیز کے خلاف ہے اور ایک یہ اخبارات میں جو اشاعت آئی ہے' اس کے خلاف ہے۔ اب یہ محترم ممبر صاحب فیصلہ کریں کہ ان کی پریویلج Specifically کس Matter کے متعلق ہے؟ شکریہ۔

<u>جناب علی افضل خان جدون</u>: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر۔ میں گزارش کروں گا کہ

جیسے ڈپٹی سپیکر صاحب نے فرمایا ہے، یہ غالباً With regard to the questions
ہے۔ Question means question put by the members for
information, seeking knowledge from the government side. تو یہ
جو بات ہے یہ پریویلج موشن اور ریزولیوشن کے ساتھ غالباً نہیں لگتی، اسلئے یوسف ترند
صاحب کا استدلال ٹھیک ہے کہ انہوں نے اپنی اس بات کو تین باتوں میں ملوث کیا
ہے۔ ایک تو یہ کہ ان کے مطابق ان کی گاڑی کو کسٹم حکام نے غیر قانونی طور پر پکڑا،
دوسرا اخبارات میں جو ذکر آیا، وہ سمجھتے ہیں کہ اس سے Agrieved ہیں۔ تو اس کے
تین حصے بنتے ہیں ایک ہی سوال میں، تو میری یہ گزارش ہوگی کہ یوسف ترند صاحب
اس میں یہ Amendment کریں کہ جو انہوں نے فرمایا ہے کہ میرے بیٹے سے گاڑی
پکڑی گئی ہے تو استحقاق جو ہے، وہ Of the Member, of the House and of
the Speaker ہے یعنی جو پریویلج ہے، وہ یہ ہے کہ کسی ممبر کی Privilege
Violate ہوتی ہو، ہاؤس کی Privilege violate ہوتی ہو یا Speaker of the
Assembly کی Privilege violate ہوتی ہو تو تب یہ استحقاق اُٹھایا جا سکتا ہے،
Not of the member of the family تو اسلئے میں یہ گزارش کروں گا کہ اس میں
یہ Amendment کر لی جائے کہ 'میری گاڑی' بجائے اس کے کہ 'بیٹے کی' تاکہ ان کا
استحقاق قانونی طور پر اسمبلی کے سامنے آسکے۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر۔ یہ محترم و معزز ممبر، علی افضل جدون
صاحب نے یہ فرمایا ہے کہ یہ Questions لیکن اگر وہ پڑھ لیں تو رول 55 یہ کہتا ہے
'Conditions for admissibility of the question of privilege' اس میں
Question of privilege ہے، Not of the question of some thing else.

ارباب محمد ایوب جان: میرا خیال ہے کہ آپ نے رولنگ دے دی ہے اور آپ نے

اپنی رولنگ میں یہ فرمایا ہے کہ Nobody is above the law, law is law and law is for every body. تو جب آپ نے رولنگ دے دی ہے تو پھر اس کے بعد بحث کرنا جائز نہیں ہے۔

جناب سپیکر، ایوب جان خان، ما صرف دومره پورے خبره اوکړه جی، خه تاسو ته ------------

حاجی محمد یوسف خان، جناب سپیکر، ما ته یو منټ راکړئی، لږ وضاحت کول غواړم۔ په استحقاق لیکلو کښې به فرق راغلے وی۔ خبره دا ده چه هغوی دا کاړے، اګرچه خما د خوی ملکیت دے خو په وجه نے خما نیولے دے۔ ما ته نے دا خبره Show کړے ده لیکن بیا د هغے نه علاوه جیخه دا بل لږ غوندے ستاسو یو منټ ضائع کومه، دا 'احساس' اخبارکښې خبر دے "کسٹم سکواڈ نے رکن سرحد اسمبلی، یوسف ترند کی لینڈ کروزر قبضے میں لے لی" دا د دے بل اخبار یو خبر دے، "سابق صوبائی وزیر کی گاڑی چوری کی نکلی"، دا روزنامه کسوټی ده۔ دا بل روزنامه 'آج' لیکی چه "سمگل شدہ گاڑیوں کے خلاف مہم، یوسف ترند کے بیٹے کو گرفتار کر لیا گیا"۔ دا بل روزنامه مشرق دے "یوسف ترند کے صاحبزادے سے قیمتی غیر قانونی گاڑی برآمد" خه به په دے کښې ستاسو په وساطت د دے هاؤس په اجازت ترمیم اوکړم او هغه کسټم والا به پریږدم او دا درے خلور اخبارات چه کوم دی، د دوی خلاف خما استحقاق واخلئی او دا کمیټئی ته حواله کړئی چه دوی راشی دا خما رونړه دی، قابل احترام دی، قابل قدر دی چه مونړه مخامخ کښینو چه خما دے کښې کوم جرم دے، خما دے کښې کوم زیاتے دے، خما پکښې کوم شرارت وو، خما پکښې کوم نقصان وو؟ آخر تاسو، جناب سپیکر، یو منټ، دا اخبار صرف پاکستان کښې

نه دے جی، دا ټولے دنیا ته ځی۔ زه یو سیاسی کورنئی سره تعلق لرم او یو سیاسی سړے یم او په ټول ملک کښې هم خمونږ د ملک کسان دی، خما هغه نیکه به هم دا صفائی نه شی کولے نو زه به خپل پوزیشن صفا کړم۔ نو خما دا ګزارش دے چه دا اخبار والا خمونږ رونړه دی او قابل احترام دی، قابل قدر دی لیکن هغوی له دا نه دی پکار چه خمونږ دَ عزت سره لوبے او ټوقے کوی، نو زه به په دے کښې ترمیم اوکړم که د کسټم والا په دے کښې نه راځی، نه دے راځی لیکن دا دړے څلور اخبار والا چه کوم دی، دا خو دے پکښې لازماً راځی، خما نوم ئے لیکلے دے او خما د دوی خلاف استحقاق، ستاسو په وساطت باندے دے رونړو ته Request کوم چه کمیټئی ته حواله کړئی۔

<u>جناب محمد هاشم خان</u>: پوائنټ آف آرډر۔ جناب سپیکر صاحب، د ټولو نه مخکښې خو زه جان محمد خټک صاحب سره په دے المناکه حادثه باندے د خپل غم اظهار شاملوم او د هغے نه بعد زه د یو داسے پسمانده ضلعے سره تعلق ساتم، ضلع دیر چه د هغے څه مسائل فی الحال چه څنګه خمونږه په ایوان کښې پیش کړے شول، د اوړو مسئلے دی خو د اوړو د مسئلے نه علاوه خمونږ سره دے زیاتو ته چه خمونږه د دیر کوټه په 80-1978! کښې 65000 بورئی د پاپولیشن په حساب باندے وه لیکن ګزشته حکومت چه هغوی څه وختے په چارسده د څوارلسو میلونو اجازت ورکړو نو د هغے نه بعد بیا د مل کوټه چه وه، نو خمونږ سره -------

<u>جناب سپیکر</u>: دا تاسو په پوائنټ آف آرډر باندے یئی، پوائنټ آف آرډر، تاسو Rule 225 لرئ اولولئی جی، خما خیال دے تاسو په دے باندے ایډجرنمنټ

موشن داخل کړنی نو هغه به بهتره وی۔ انشا الله را به شی او چه څومره تاسو وائی، په هغے باندے خبرے اُوشی نو دا به ښه وی۔

جناب محمد ہاشم خان: ښه جی، دویم عرض م کولو جی، دے نه علاوه جی خمونږ په ضلع دیر کښ د واپډے والو د بجلی فری میټرے تقسیم کړی دی صیبه ------------------

جناب سپیکر: دے باره کښ هم تاسو داسے اوکړنی جی یو ایډجرنمنټ موشن داخل کړنی، اِنشا الله We will take it up په ارام باندے ښه جی۔ یو منټ جی، تر څو پورے چه د یوسف ترند صاحب د پریولیج موشن تعلق دے نو As pointed out by the Hon'ble member, it is hit by rule 55 نو څما دا خیال دے جی چه دا، څه به دا Request دوی ته اوکړم چه دوی دے یو Separate motion داخل کړی او په هغے کښ دے Specifically ذکر اوکړی۔ تر څو پورے چه د دے تعلق دے نو Legally it is not admissible under the rules. Thank you very much.

جناب علی افضل خان جدون: جناب، آج ہمارے ایوان میں اس ایوان سے ہی منتخب شدہ سینیٹر حاجی جاوید اقبال عباسی صاحب تشریف رکھتے ہیں، میں آپ کی اجازت سے یہ چاہوں گا کہ ایوان میں ان کا استقبال کیا جائے۔ (تالیاں)

جناب فتح اللہ خان: جناب سپیکر صاحب، پلیز مجھے بھی موقع دیا جائے ۔میں بہت اہم معاملے پہ بات کرنا چاہتا ہوں ۔سب سے پہلے تو ان دو معزز ارکان اسمبلی کے ساتھ میں اپنی ہمدردی کا اظہار کرنا چاہتا ہوں اور اس کے بعد آج پورے ایوان سے ایک Request کرتا ہوں کہ ہم عوام سے جتنا مینڈیٹ لے کر آئے ہیں تو بجائے اپنے استحقاق پیش کرنے کے ہمیں اپنے عوام، ان پسے ہوئے لوگوں، جو پس رہے ہیں ان

مختلف وارداتوں میں' کے استحقاق کا بھی خیال رکھنا چاہئے اور آج میں ایسی اہم بات ہاؤس کے سامنے لانا چاہتا ہوں کہ ڈی آئی خان ڈسٹرکٹ میں اور خاص کر ڈیرہ اسماعیل خان سٹی میں آٹھ تاریخ کی شب کو بم بلاسٹ ہوا' یہ تیسرا واقعہ ہے' اس میں جتنی جانیں بھی ضائع ہوئیں لیکن عوام کو یہ کہا جاتا ہے کہ بم بلاسٹ نہیں ہوا' جمبو جٹ یا کسی اور طیارے کا ہوائی پریشر کی وجہ سے یہ دھماکہ ہوا ہے اور اس بات کو خفیہ ادارے چھپا رہے ہیں۔ آج میں اس ہاؤس کی وساطت سے یہ بات عدلیہ' انتظامیہ اور اپنے وزیر اعلیٰ صاحب کے گوش گزار کرنا چاہتا ہوں کہ یہ ایسے بم بلاسٹنگ اور واقعات عوام کے سامنے اخبارات میں منظر عام پر آنے چاہئیں۔ تو یہ میری Request ہے کہ ایسی باتوں کو حکومت کو چھپانا نہیں چاہئے۔

حاجی بہادر خان: پوائنٹ آف آرڈر۔

Mr. Speaker: Yes.

حاجی بہادر خان، ما جی یو عرض کولو- په ضلع دیر کښې او بیا خصوصاً په جندول کښې دَ بجلئی ډیر زیات لوډ شیډنګ دے، په چوبیس گھنټو کښې څلور گھنټے بجلی نه وی، خدائے شته چه دا هر څو ورځے چه مونږه تیرے کړلے، هلته مونږه بجلی نه ده لیدلے، خه ستاسو په وساطت چیف منسټرصاحب ته درخواست کوم چه دا دِ لږ تپوس اوکړی چه کم از کم مونږه د دے خانسته نعمت نه مه نامحرومه کوئی- والله چه روزګار هم بند دے او هر څه بند دی- چوبیس گھنټو کښې څلور گھنټے بجلی نه وی-

جناب سپیکر: ډیره ښه ده، چرته که خیر وی منسټران صاحبان کینی نو بیا به تاسو ته جواب درکړی-

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر! ذرا آپ کی رولنگ چاہئے۔ ایک کوئسچن ہے کہ جب کابینہ

نہیں ہے، صرف وزیر اعلیٰ ہے، تو وزیر اعلیٰ جب ہاؤس میں نہ ہوں تو یہ جو پوائنٹ آف آرڈر پر باتیں کی جاتی ہیں، یہ صرف پریس کیلئے ہیں یا حکومت کیلئے ہیں؟

جناب سپیکر، (قہقہہ) بس، یو منټ۔ حاجی صاحب خو یو ډیر زبردست رولنګ غوښتے دے۔ حقیقت خو دا دے چه خه تاسو سره اوس Strictly د رول 225 لاندې اوچلوم، نو ستاسو د یو پوائنټ آف آرډر چه کوم دے نو ـــ بس نورے خبرے به نه کوو، پریس والا به صبا په اخبارونو کښې غټ اولیکي، خو دا درسره خه ګزاره کوم، ګنې نو دے سره د بجلئی د میټرو څه کار دے، دے سره د میلونو څه کار دے، دے سره دَ اوګَرو څه کار دے؟ نو داسے کوو چه دا هاؤس په مزه مزه چلوؤ، او خواه مخواه په زور لیګل سائډ ته ما مه Divert کوئی، ګنې نو بیا دا ټول ستاسو دغه چه دی، نو دا خو بیا به هغه دغه کښې خی۔ اوس ـــــــ

جناب پیر محمد خان، پوائنٹ آف آرڈر سر۔

جناب سپیکر، جی۔

جناب پیر محمد خان، معافي غواړم جناب سپیکر صاحب۔ تاسو اوس هم خبره اوکړه چه قانون نه بالا تر هیڅ څوک نشته، یقیني خبره ده، هاؤس به هم په قانون باندے د تلو کوشش کوی او حکومت هم ټولو له پکار دی، محکمو له هم په رولز باندے تلل پکار دی۔ جناب سپیکر صاحب، دلته کښې دا چیټنی مونږ ته پرته ده، دا پوائنټ آف آرډر ما خکه اوکړو چه دا د پریولیج ایکټ د یو رول خلاف چیټنی ما اولیده، نو خکه ما دا پوائنټ آف آرډر اُوچت کړلو۔ دَ دے چیټنی سبجیکټ دے، " The removal of plates on vehicle indicating Senators, MNAs, MPAs, Commissioners" وغیره ، دا

Directives of Prime Minister دی۔ اوس پرائم منسټر خو یو تقریر کړے دے جناب سپیکر صاحب، او هغه په کښ ډیرے ښه ښه خبرے کړے دی، دا هم په ښو خبرو کښ یو ده چه دا تفریق ختم شی او دا بوردونه د ایم پی ایز یا ایم این ایز یا د سینیټرز، اوس د ایم این ایز، هغه خو رولز هغوی ته په مرکز کښ به پته وی چه هغوی یا سینیټرز، خو ځمونږ دَ دے صوبائی اسمبلئی یو ایکټ دے، چه هغه پریولیج ایکټ 1988 دے او په دے کښ جناب سپیکر صاحب رول 9 لاندے Sub rule (f)؛ په دے کښ د ایم پی ایز له پاره دا لیکلی دی چه دوی "Fix a plate on personal car bearing inscription of MPA" ، اوس دا په دے رولز کښ دی، نو دا چټئی، دا خو د رولز Violation دے۔ تر څو پورے چه دے ایکټ کښ ترمیم نه وی شوے او یا دے له پاره آرډیننس نه وی راغلے، اوس آرډیننس نه دے راغلے او د دے اسمبلئی سیکرټریټ نه دا چټئی مونږ ته راغلے ده، ورسره د Prime Minister's directives دی، آیا مونږه اوس زبانی تقریر باندے به عمل کوو که نه په Written رولز او لاء باندے به عمل کوو؟ شکریه۔

Mr. Speaker: Will the Advocate General explain this to the House, please?

ایڈوکیٹ جنرل، سوری سر۔ انہوں نے ابھی جو بات کی ہے، بات ان کی معقول نظر آتی ہے لیکن ذرا دیکھنا پڑے گا کہ بات ان کی عقل کو اپیل کرتی ہے یا نہیں؟

جناب سپیکر: خما خیال دے چه------

جناب پیر محمد خان: خما خیال دے چه پریولیج ایکټ به دوی نه وی کتلے، خه به نے ورته ورکړم چه دوی دِ Rule 9, sub rule (f) اوګوری نو تر

ځو پورے چه Amendment نه وی راغلے تر هغه پورے بورډ لګول د ممبرانو حق دے۔

جناب سپیکر: پیر محمد خان! چه تر څو پورے دا Amend شوی نه وی یا دے کښې څه دغه نه وی راغلے یا دا ایکټ نه وی بدل شوے، نو بے شکه که ستا ډیر زړه کیږی، دَ ایم پی اے بورډ ته لګوه او فالتو ورسره خیر دے که جهنډے ته دِ زړه وی، جهنډا هم لګوه۔ خیر دے دا څه خبره نه ده۔ Any how........

میاں مظفر شاه، پوائنټ آف آرډر سر۔ دغه کښې جی یوه ډیره دغه خبره ده۔ پولیس والا په لاره کښې هغه اُدروی، د هغے نه خلق بورډونه کوزوی، څومره چه په ډیویلپمنټل کارونو کوم بورډونه لګیدلی وو، هغه ئے ټول لرے کړی دی۔ ګاډی باقاعده اودروی که هغه ایم پی اے وی یا که اے این پی لیکلی وی، هر څه هغه لرے کوی۔ نو بیا به دلته کښې پریولیج موشن رازی، نو یا خو د دے ځائے نه یو Instruction واستونی چه پولیس ده ته لاس نه اچوی، ولے چه هغوی ته خو باقاعده آرډرز شوی دی، مونږه پخپله بے عزتی ولے کوو؟

جناب سپیکر، Via media به ئے مونږ دا روباسو جی، چه تر څو د ایم پی اے بورډ دے هغه په دے کښې پریولیج دے، بل څه نشته لکه اے این پی، مسلم لیګ، پی پی پی یا داسے نور څه، دا شے خو نشته۔ هغه خو د هغوی خپل دغه دے، خو Anyhow ایډوکیټ جنرل صاحب ټائم اوغوښتو، نو ځما دا خیال دے چه هغوی به په ورخ دوو کښې، تاسو ورسره ملاوُ شئی او لیګل سائډ به هغه څه سټډی کړی، تاسو ته به اُبنئی نو که لیګلی ټهیک وی،

نو بس بیا به په هغه طریقه باندے مونږ ټول عمل کوو- چه مونږ پے عمل نه کوو نو دنورو خلقو نه به څه توقع کوو؟

جناب پیر محمد خان: ٹھیک ہے جناب سپیکر صاحب' ہم تو عمل کریں گے لیکن بات یہ ہے کہ اب میں نے بورڈ لگایا ہے اور باہر میں جا رہا ہوں' جیسا کہ میاں صاحب نے بتایا کہ اگر کوئی پولیس والا مجھے پکڑتا ہے یا میرے ڈرائیور کو یا پرچہ چاک کرتا ہے' تو میں کیا کروں گا؟ ادھر اسمبلی میں لاؤں گا تو اس وقت تک یہ کیا کہیں گے؟ اس وقت تک کیلئے آپ کا فیصلہ چاہیئے۔

ایڈوکیٹ جنرل: جناب سپیکر! فیڈرل گورنمنٹ کی طرف سے ایک نوٹیفکیشن جاری ہوا ہے جس کے تحت یہ چیزیں بند کر دی گئی ہیں۔ اب نوٹیفکیشن آیا ہے پرائم منسٹر سے تو میرا خیال ہے ہمیں پرائم منسٹر کی تقریر کو آنر کرتے ہوئے اس بات کو ابھی ماننا چاہیئے۔ لیگل بات جو کر رہے ہیں' شاید قانون ابھی بن رہا ہے۔

جناب پیر محمد خان: نہیں جی' میں نے بات ماننے کی بات نہیں کی ہے۔ میں نے قانون کی بات کی ہے اور ایڈوکیٹ جنرل صاحب نے قانون کی بات نہیں کی ہے۔ ہم ان کا احترام کرتے ہیں' چیف منسٹر کا بھی کرتے ہیں لیکن جب تک Amendment نہ کیا ہو تو ہم کیسے کریں؟

جناب سپیکر: بس ټهیک ده جی' تاسو کیننئ۔

ایڈوکیٹ جنرل: تو قانون وہی تھا جو بنا دیا ہے۔

جناب پیر محمد خان: نہیں کسی کی زبانی تقریر تو قانون نہیں جب تک اس میں باقاعدہ Amendment نہ لائی ہو۔

جناب سپیکر: ټهیک ده جی' تر څو پورے چه Amendment نه وی شوے یا آرډیننس نه وی راغلے تر هغے پورے ایم-پی-ایز چه کوم دی نو They can

هغه خپل بورډ لګولے شی------(تالیاں)

<u>جناب غفور خان جدون</u>، جناب سپیکر ! دے کښں یوه خبره ده - په عوامی نیشنل پارټی اودَ پاکستان مُسلم لیګ ټول ممبران او معززین د پرائم منسټر تقریر باندےBOUNDING دی، مونږ اتحادیان یو، او که معزز رکن لګوی نو هغه ته اختیار دے ولے چه په هغے کښں به Amendment کول غواړی-

<u>جناب سپیکر</u>، دا خه په هغوی باندے نه BOUND کوم - دا دَ هغوی خپل کار دے - عوامی نیشنل پارټی او د مسلم لیګ یا د نورو ټولو ممبرانو خپله خوښه ده که هغوی پخپله وائی چه یرا مونږ دا شے Out of respect یا دغه یا دا شے راراوان دے نو دا د هغو پخپله ډیوټی ده چه اوکړی او نور چه اوس پیر محمد خان بار بار دغه بورډ پسے لګیدلے دے نو بالکل دِ لګوی، تر څو پورے چه د دے باره کښں څه آرډیننس یا ایکټ نه وی راغلے، ولے چه خمونږ رولز چه کوم دی، نو هغے کښں Permission شته او هغه رول چه کوم دی Still intact دی، نو .Legally he is entitled to do it----(تالیاں)

اراکین کی رخصت

<u>جناب سپیکر</u>. معزز اراکین کی طرف سے رخصت کی درخواستیں- جناب احمد حسن خان صاحب، ایم پی اے نے 11-3-97 کیلئے درخواست گزاری ہے، تاسو ته منظوره ده د هغوی چټهی؟

(تحریک منظور کی گئی-)

<u>Mr. Speaker:</u> Leave is granted.

سپیکر کی جانب سے اعلان

جناب سپیکر۔ معزز اراکین اسمبلی! جیساکہ آپ کو معلوم ہے کہ کل مورخہ 12 مارچ 1997 کو سینیٹ کی عمومی اور مخصوص نشستوں کیلئے انتخابات الیکشن کمیشن کے زیر نگرانی اسمبلی سیکرٹریٹ کے کانفرنس روم میں منعقد ہو رہے ہیں' لہٰذا جملہ معزز اراکین سے گزارش ہے کہ اسمبلی کی طرف سے جاری کردہ شناختی کارڈ ساتھ ضرور لائیں۔ الیکشن کمیشن کی طرف سے جاری کردہ انتخابی طریقۂ کار سے متعلق کتابچے آپ کی سہولت کے لئے آپ کی نشستوں پر رکھ دیئے گئے ہیں' ان کو بغور مطالعہ فرمائیں تاکہ مارکنگ میں آپ کو آسانی ہو۔

اب میں اجلاس سے متعلق جناب گورنر صاحب صوبہ سرحد کا فرستادہ فرمان پڑھ کر سناتا ہوں۔

"In exercise of the powers conferred by the Clause (b) of Article 109 of the Constitution of the Islamic Republic of Pakistan, I, Lt: Gen: (Rtd) Mr. Arif Bangash, Governor of the North West Frontier Province hereby order that the Provincial Assembly shall on completion of his business fixed for the day stand prorogued on 11th March, 1997 till such date as may hereinafter be fixed."

اس فرمان کی رو سے اجلاس غیر معینہ مدت کیلئے ملتوی کیا جاتا ہے۔ Thank you very much.

(اسمبلی کا اجلاس غیر معینہ مدت کیلئے ملتوی ہوگیا۔)